

Norges miljø- og
biovitenskapelige
universitet

Årsmelding 2017 Handelshøyskolen

Handelshøyskolen, NMBU

«Alle kandidater som uteksamineres fra Handelshøyskolen, NMBU skal ha kunnskap om FNs bærekraftsmål, hvilke globale utfordringer disse skaper, og hvordan økonomer kan bidra til å løse disse utfordringene.»

Gro Ladegård, dekan

Visjon:

Handelshøyskolen skal være en fremragende handelshøyskole i samsvar med NMBUs visjon: Kunnskap for livet!

Vår visjon er å være best i Norge på å knytte forskning og undervisning innenfor våre fag til et multi-disiplinært perspektiv på bærekraft. Det betyr at vi integrerer problemstillinger fra FNs bærekraftsmål i alle programmene våre. Våre kandidater skal være kjent for solid kvalitet på kunnskap kombinert med kritisk sans, analytiske evner og et breddesyn og engasjement for globale utfordringer i vår tid.

Virksomhetsidé (Mission)

Vår virksomhetsidé er å bygge kunnskap på tvers av fagfeltene samfunnsøkonomi, bedriftsøkonomi og administrasjon, og å utvikle ledere og fagfolk som kombinerer et økonomisk tankesett med kunnskap på tvers av disipliner, og som er kapable til å løse komplekse problemer i praksis med bærekraft som et veiledende prinsipp.

Handelshøyskolen skal utvikle og formidle økonomisk teori og metoder, og anvende dem i kombinasjon med andre fag for å gi et bredt grunnlag til beslutninger som kan resultere i økonomisk og bærekraftig ressursutnytting på organisasjons- og samfunnsnivå.

Handelshøyskolen skal utgjøre NMBUs miljø for økonomisk forskning og skal bidra med økonomisk ekspertise til andre fakulteter og institutter i deres forskningsprosjekter og undervisning.

Handelshøyskolen eksisterer for å:

- 1) Utdanne kandidater som kan bidra til merverdi i virksomheter og samfunnet for øvrig. Dette innebærer at våre kandidater skal ha solid kunnskap om økonomi i en fler-disiplinær kontekst. Kandidatene skal ha ferdigheter i å løse komplekse problemer ved bruk av teori fra ulike felt, og de skal være attraktive kandidater i arbeidsmarkedet.
- 2) Utføre forskning av høy kvalitet og samfunnsmessig relevans innen samfunnsøkonomi, økonomi og administrasjon, entreprenørskap og innovasjon, og filosofi, for å gi et forskningsbasert grunnlag for undervisningen, samfunnsdebatten og beslutningsprosesser.

Innhold

Styrets beretning.....	1
Boligmarked til glede og besvær; hva er egentlig en bolig verdt?	12
Entreprenøriell læring innenfor utdanning, start-ups og småbedrifter	14
Evidensbasering: hva betyr det?.....	16
Omdømmeledelse, organisasjonsidentitet og “oversettelse” av organisasjonsløsninger.....	18
Støtte til innovativ undervisning.....	20
Handelshøyskolen med to av de femti mest siterte økonomi-artiklene	20
Handelshøyskolen slutter seg til FN-initiativ om utdanning i bærekraftig ledelse.....	22
Nytt senter for skatte- og adferdsforskning.....	22
Nasjonal honnør til innovativ utdanning ved Handelshøyskolen.....	23
Organisasjon og personale	27
Vitenskapelige publikasjoner.....	32
Referee/redaktør for internasjonale vitenskapelige tidsskrift.....	36
Populærvitenskapelige artikler	39
Doktoravhandlinger/-disputaser	41
Bi-veileder på phd-avhandlinger ved andre universiteter eller fakulteter ved NMBU	43
Opponentoppdrag ved andre universiteter	43
Masteroppgaver.....	45
Undervisning.....	51

Styrets beretning

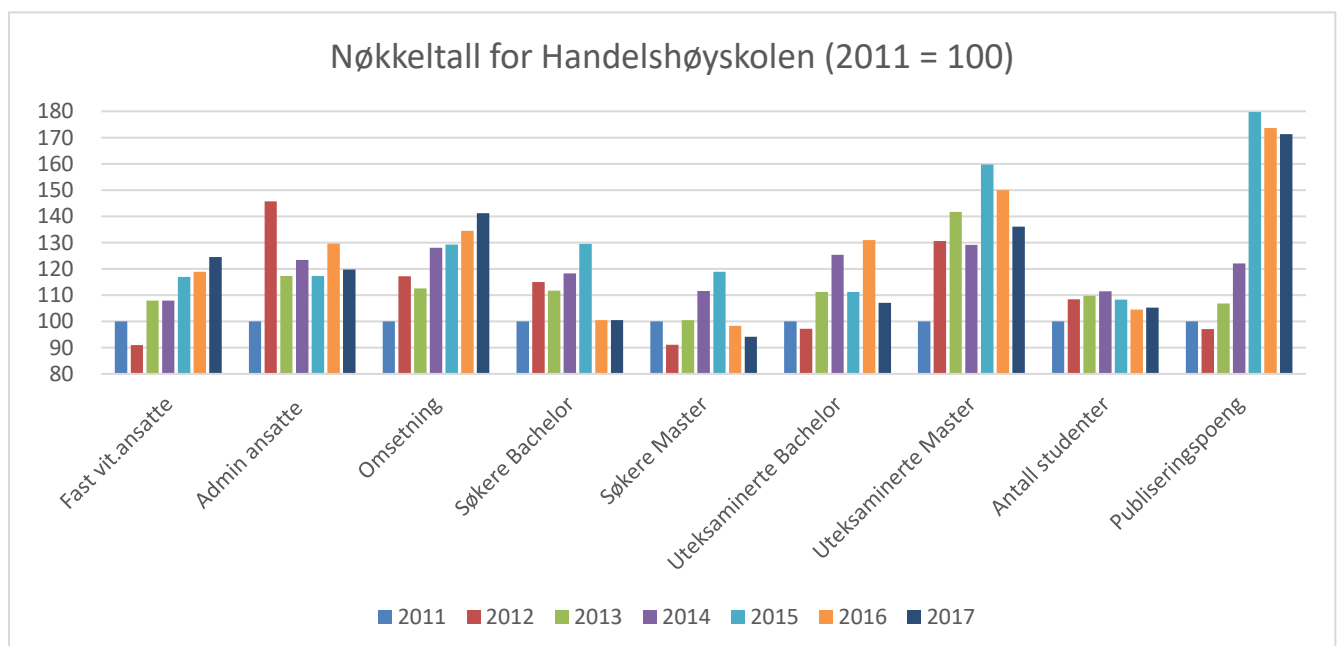
Mette Helene Bjørndal,
styreleder ved
Handelshøyskolen, NMBU

Fra 1.1. 2017 ble Handelshøyskolen et eget fakultet. Det nye fakultetsstyret ble konstituert og hadde sitt første styremøte 26. januar. Fakultetsstyret ledes av Mette Bjørndal som ekstern styreleder, og tilsatt dekan er daglig leder av fakultetet. Gro Ladegård ble tilsatt som ny dekan og tiltrådte 1.10.2017.

Fakultetet startet arbeidet med ny strategi tidlig på året, og hadde sitt første strategiseminar i mai. To strategiseminarer ble gjennomført i november og desember, der fakultetets misjon og visjon ble utformet. Ett viktig aspekt i Handelshøyskolens fremtidige profil er å integrere bærekraft i alle studieprogrammer, både i samfunnsøkonomi, bedriftsøkonomi, og innovasjon og entreprenørskap. Handelshøyskolen skal skille seg positivt ut fra andre handelshøyskoler i Norge og aktivt fremme vår viktige posisjon som del av Norges miljø- og biovitenskapelige universitet.

Fakultetet har videreført arbeidet med internasjonal akkreditering i AACSB (The Association to Advance Collegiate Schools of Business). Første delen av dette arbeidet gjelder å etablere et systematisk kvalitetsarbeid med våre studieprogrammer, og dette arbeidet er godt i gang.

Resultater, måloppnåelse og ressursinnsats omtales nærmere i det følgende.

*De absolutte tallene er gjengitt lengre bak i styrets beretning

Utdanning

I 2002 – året før Kvalitetsreformen for høyere utdanning ble innført – var det alt i alt 161 studieprogram på det økonomisk-administrative fagområdet i Norge. Allerede i reformens første år økte tilbudet til 198 program. Veksten var formidabel det neste tiåret. Antall program ble mer enn fordoblet, og kom opp i 467 i 2012. Veksttakten har riktignok avtatt noe de siste årene, men tilbudet øker fortsatt, og i 2017 ble det tilbudt 542 økonomisk-administrative studieprogram ved norske universiteter og høyskoler (Kilde: DBH).

Handelshøyskolen har de siste årene registrert at konkurransen om studiesøkende ungdom blir hardere og hardere, ikke minst fordi flere Oslo-baserte institusjoner, offentlig eide så vel som private, sentralt lokaliserte i langt mer urbane omgivelser enn vi kan tilby studiesøkende ungdom, nå tilbyr økonomisk-administrative studier både på bachelor- og masternivå.

Handelshøyskolen tilbyr bachelor- og masterprogram både i øk-adm. og samfunnsøkonomi, og har i tillegg et masterprogram i entreprenørskap og innovasjon.

Søkningen til våre øk-adm. og samfunnsøkonomi-program, både på bachelor- og master-nivå, var vesentlig lavere i to-årsperioden 2016-2017 sammenlignet med årene 2014-2015.

Søkningen til Entreprenørskap og innovasjon har utviklet seg noe mer tilfredsstillende, og var høyere i årene 2016-2017 enn i foregående to-årsperiode.

Tabell 1 Søkningen til studiene, antall primærsøkere i Samordna opptak (bachelor) og direkte til NMBU (master) (Kilde: Samordna opptak, Felles studentsystem)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Bachelor samfunnsøkonomi	24	31	37	45	44	53	30
Bachelor økonomi og administrasjon	190	215	202	208	233	162	185
Master samfunnsøkonomi (Economics)*	176	130	242	289	273	160	183
Master utviklingsøkonomi (DNRE)**	90	24	-	-	-	-	-
Master entreprenørskap og innovasjon	66	80	74	50	80	91	87
Master økonomi og administrasjon	352	389	371	424	460	421	374

*Omfatter også internasjonale søkere (henholdsvis 223, 173 og 88 for årene 2014-16)

**Studiet er avviklet. Ikke opptak etter 2012

Så langt har riktignok effektene av redusert antall primærsøkere vært relativt beskjedne.

Poenggrensene for opptak på våre studier var omtrent på samme nivå i 2017 som i 2016, både for øk-adm. og samfunnsøkonomi. Poenggrensen for dem som ble tatt opp på såkalt primærvitnemål økte med omtrent ett poeng for begge program, til henholdsvis 43,3 for øk-adm. og 43,2 for samfunnsøkonomi, mens poenggrensen for såkalt ordinær kvote på øk-adm. gikk ned med 0,4 poeng til 46,9. Opptaksgrensen for ordinær kvote på samfunnsøkonomistudiet falt noe mer og er nå tilbake på 2015-nivået, dvs. 46,9.

Handelshøyskolen tilstreber en ordning der totalrammen på 125 opptatte til de to bachelorstudiene fordeles avhengig av søkerantall og karakterer, slik at det skal være omtrent like vanskelig å komme inn på begge programmene. I alt 122 bachelorstudenter møtte opp til studiestart høsten 2017.

For masterprogrammene ble opptakskravet holdt uendret fra 2016 på en god C (cirka 3,30) som snittkarakter fra bachelor. Det var i alt 109 masterstudenter som møtte opp ved studiestart.

Tabell 2 Antall nye studenter møtt (registrert pr 1. oktober) (Kilde: Felles studentsystem)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Bachelor samfunnsøkonomi	22	28	18	34	31	23	20
Bachelor økonomi og administrasjon	95	114	112	87	97	104	102
Master samfunnsøkonomi (Economics)	17	11	12	19	30	19	14
Master utviklingsøkonomi (DNRE)	8	1	-	-	-	-	-
Master entreprenørskap og innovasjon	21	26	26	17	21	25	25
Master økonomi og administrasjon	89	70	83	91	66	91	70
Sum antall nye studenter	252	250	251	248	245	262	231

Vi hadde alt i alt 661 registrerte studenter i 2017, dvs. omtrent det samme som i 2016, men noe færre enn i fireårsperioden 2012-2015.

Det er også variasjon i antall registrerte studenter gjennom året. Det er en del frafall av studenter, særlig av bachelorstudenter i det første året, og ved at en del masterstudenter leverer sin masteroppgave om høsten. Noen bachelorstudenter har også tatt fag ved andre læresteder, slik at de kan gjennomføre studiet på kortere enn normert tid – mens andre arbeider ved siden av studiene og bruker mer enn normert tid. Begge deler medfører at en del studenter avslutter i desember, og dermed blir det færre studenter i vårsemesteret.

Tabell 3 Antall registrerte studenter pr 1. oktober (Kilde: DBH)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Bachelor samfunnsøkonomi	74	82	77	94	79	75	80
Bachelor økonomi og administrasjon	276	303	325	298	295	298	302
Master samfunnsøkonomi	43	42	40	46	59	51	44
Master miljø- og utviklingsøkonomi	22	21	10	6	3	1	-
Master entreprenørskap og	40	58	60	53	52	52	52
Master økonomi og administrasjon	173	175	176	201	192	178	183
Sum antall studenter	628	681	689	700	680	656	661

Studiepoengproduksjonen, målt i antall «årsstudenter», var omtrent på samme nivå som i 2016.

Vi uteksaminerte i alt 98 masterkandidater og 76 bachelor-kandidater i 2017. Dette er vesentlig færre enn i de to foregående år. Bakgrunnen for fallet i kandidatproduksjonen er i all hovedsak at vi bommet en del med opptaket på det treårige bachelorprogrammet i 2014 og det toårige masterprogrammet i 2015. Dermed møtte det opp langt færre nye bachelorstudenter og masterstudenter disse årene enn planlagt.

Tabell 4 Emnetilbud, års-studenter og grader tildelt (Kilde: Felles studentsystem, DBH)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Antall emner (kurs) tilbudt	88	85	90	92	92	95	101
Antall emnestudiepoeng tilbudt	650	660	685	665	710	755	902,5
Antall "årsstudenter"*	568	604	635	667	689	669	656
Antall masterkandidater	71	101	102	89	115	108	98
Entreprenørskap og innovasjon	15	14	11	22	28	21	18
Samfunnsøkonomi	5	12	12	12	10	11	18
Økonomi og administrasjon	38	67	74	52	76	75	61
Utviklingsøkonomi (DNRE)	12	8	5	2	1	1	1
Økonomi og ressursforvaltning	1	-	-	1	-	-	-
Antall bachelorkandidater	69	75	79	92	79	93	76
Samfunnsøkonomi	11	9	12	12	12	6	12
Økonomi og administrasjon	55	65	64	80	67	87	63
Økonomi og ressursforvaltning	3	1	3	-	-	-	1

*En «årsstudent» tilsvarer 60 studiepoeng (ECTS) bestått. Tallet inkluderer ikke «gjentak» av eksamener, men inkluderer phd-emner.

Våre studenter er alt i alt godt tilfredse med våre studietilbud, bl.a. ifølge den årlige Econa-undersøkelsen og NOKUTs nasjonale studiebarometer. NOKUT-undersøkelsen viste at vårt masterprogram i entreprenørskap og innovasjon hadde noen av landets mest fornøyde studenter. NMBUs ledelse nominerte også dette programmet som NMBUs kandidat til NOKUTs studiekvalitetspris for 2017.

Handelshøyskolen ved NMBU arbeider målrettet med å forbedre kvaliteten og relevansen av våre studieprogram. Undervisningsutvalget vedtok i 2017 blant annet å etablere programråd for samtlige studieprogram. Disse rådene vil forhåpentligvis bli viktige redskaper i fakultetets arbeid med å forbedre studiene.

Handelshøyskolens næringslivskontakt bør også styrkes, og vi arbeider med flere tiltak i undervisningen, bl.a. jevnlig bedriftspresentasjoner. Vi har også ambisjoner om å utvikle et mer strukturert samarbeid med samfunns- og næringsliv på studieområdet, blant annet ved å etablere bransjeråd for våre tre fagområder.

Sist, men ikke minst: En aktiv studentforening, Optimum, er et viktig bidrag til studiemiljøet ved Handelshøyskolen.

Forskning

Handelshøyskolens forskning spenner over mange områder, bl.a.: vitenskapsteori og filosofi, akvakultur, finans, organisasjon og ledelse, entreprenørskap og innovasjon, landbruksøkonomi, matøkonomi, utviklingsøkonomi, miljø- og ressursøkonomi og klimapolitikk. Ved ansettelsen av professor Dag Einar Sommervoll i 2017 er forskningen utvidet til boligmarkedsøkonomi, og ved ansettelsen av professor Joachim Scholderer har vi styrket forskningen innen innovasjon og entreprenørskap.

Våren 2017 hadde vi en gjennomgang av forskningen ved Handelshøyskolen i forbindelse med Norges Forskningsråds evaluering av deler av den samfunnsvitenskapelige forskningen i Norge. Forskerne våre ble gruppert etter tema, og vi sendte inn en omfattende egenevaluering av de største gruppene, samt lister over de viktigste artiklene de siste årene og eksempler på forskning som har hatt spesiell betydning for samfunnet. Vi venter spent på resultatet fra denne evalueringen, som skal komme sommeren 2018.

2017 var preget av at flere av forskere våre fikk veldig mye medieomtale om forskningen sin. På våren ble Espen Haugs artikler om «The Planck photon rocket» omtalt mer enn 30 ganger av internasjonale media. I mai og juni fikk Annette Alstadsæter veldig mye internasjonal oppmerksomhet om sin forskning på skatteparadiser, med omtale i blant annet The Guardian, Independent, Frankfurter Allgemeine, Los Angeles Times, Washington Post, The Economist, og det meste av norsk media. Også på høsten var Annette Alstadsæter mye i media, blant annet med omtale i New York Times. Den tredje av våre ansatte som fikk mye medieoppmerksomhet i fjor var Knut Einar Rosendahl, som blant annet hadde sett på lønnsomhetsberegninger for oljeutvinningen i Barentshavet. Dette var et svært populært tema for norske media, og Rosendahl ble intervjuet eller omtalt ca 70 ganger i ulike norske media i fjor. Vi er svært tilfreds med at forskningen våre ansatte gjør blir oppfattet som viktig og interessant utenfor de akademiske rekkene.

Av områder med stor eksternt finansiert virksomhet i 2017 er blant annet disse:

Miljø-, ressurs-, energi- og klimaøkonomi: Her er det flere prosjekter med finansiering fra forskningsråd og internasjonale organisasjoner i samarbeid med andre på NMBU. Porteføljen på området omhandler både studier av tropisk avskoging (REDD), verdsettingsstudier, analyse av energisektoren og grunnleggende systemforståelser på klimaområdet.

Vitenskapsteori: Et flerårig prosjekt «CauseHealth» med bevilgning fra forskningsrådets prestisjefylte FRIHUM-program startet opp i 2015 og skal gå til 2019.

Skatt: To prosjekter på skattlegging av kapital i en internasjonal kontekst der skattereglene varierer mellom land.

Entreprenørskap og innovasjon: Deltakelse i prosjektet «Sustainable business development through innovation and entrepreneurship- KRUS» (BIONÆR, NFR).

Samarbeidsprosjekter knyttet til kapasitetsutvikling ved samarbeidsinstitusjoner i Kirgisistan, Uganda og Etiopia og Malawi.

Tabell 5 Eksternt finansierte forskningsprosjekter

Prosjektnavn	Prosjektleder	Finansieringskilde	Omsetning	Total ramme	Periode
ETH-13/0015 NORHED CLISNARP	Holden	NORAD	2 194 000	18 000 000	2013-2019
ETH-13/0015 NORHED MUBS	Øygard	NORAD	786 000	18 000 000	2016-2021
AUCA 2016	Garcia	SIU	1 602 000	6 000 000	2016-2019
Kost-Nytte Tiltak Hudkreft	Navrud	Statens strålevern	177 000	270 000	2016-2018
221734/O30 Aqua Genome	Aarset	NFR via Statlige	184 000	600 000	2013-2018
CERAD	Navrud	NFR via MINA	100 000	1 000 000	2013-2022
		Egeninnsats	191 000	1 910 000	
235618/E10 DIFFUSION	Rosendahl	NFR via Statlige	35 000	385 000	2014-2017
228810/E28 Energix	Rosendahl	NFR via Statlige	106 000	640 000	2014-2017
235573/E10 Intergated Assessment of Climate Change	Jensen	NFR	509 000	4 480 000	2014-2018
Economic Efficiency and Distribution	Aarset	NFR via Statlige	207 000	633 000	2014-2018
240073 CauseHealth	Anjum	NFR	2 661 000	9 000 000	2015-2019
		Egeninnsats	503 000	2 062 000	
244618/E50 Grønn vekst i hvitt gull	Kubberød	NFR via Statlige	1 457 000	5 000 000	2015-2018
239225/H20 Firms	Alstadsæter	NFR	543 000	3 250 000	2016-2018
COAST BENEFITS	Navrud	NFR via Statlige	89 000	270 000	2016-2018
262522 How to tax capital in a globalized world?	Alstadsæter	NFR	1 233 000	5 616 000	2017-2021
		Egeninnsats	328 000	526 000	
ES580046 MarES	Navrud	NFR via Statlige	0	190 000	2017-2019
WINDLAND	Navrud	NFR via Statlige	106 000	323 636	2017-2019
VALUECHANGE	Navrud	NFR via Statlige	36 000	420 000	2017-2020
238200/E50 SUSDIET	Alfnes	NFR via ERA net (EU)	365 000	1 808 000	2014-2017
BANGFISH	Guttormsen	Univ. i København	0	255 811	2015-2019
CGIAR Adoption Malawi	Holden	CGIAR	261 000	900 000	2016-2017
REDD V	Angelsen	CIFOR	277 000	306 000	2017-2018
SUM uten egeninnsats:			12 928 000	77 347 447,00	

*Beløpet er Handelshøyskolens andel for prosjekter som foregår i samarbeid hvor andre institutter er prosjektleder.

**Negativt beløp skyldes ulik periodisering av overføring til samarbeidspartner og tildeling fra Forskningsrådet

Publiseringen var omtrent like stor i 2017 som året før målt i antall publiseringspoeng, mens antall publikasjoner var mindre. Andelen av publikasjoner som var på Nivå 2 økte fra 2016 til 2017.

Tabell 6 Publiseringspoeng og antall publikasjoner i Nasjonal vitenskapsindeks (Kilde: Cristin)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Antall publikasjoner totalt	54	50	62	72	65	71	58
-Antall tidsskriftartikler	39	36	43	63	58	64	49
-Antall kapitler i vitenskapelig antologi	13	13	18	9	7	7	8
-Antall vitenskapelig monografi	2	1	1	0	0	0	1
-Andel publikasjoner på «Nivå2»	29%	28%	36%	28%	25%	14 %	32%
Antall Publiseringspoeng	37,17	36,1	39,71	45,35	66,80*	64,52*	63,7*
Antall Publiseringspoeng pr fagårsverk**	0,81	0,81	0,80	0,996	(41,36)	(43,82)	1,27
					1,45	1,3	
					(0,90)	(0,88)	

*Beregningsmåten for publiseringspoeng ble endret i 2015.

**Antall "fagårsverk" tilsvarer antall stillingsandeler vitenskapelig ansatte pr 1.oktober.

Forskerutdanning

Ved utgangen av 2017, hadde Handelshøyskolen 44 studenter registrert i phd-programmet sitt. I løpet av de siste fire årene har vi tatt opp 32 nye studenter, hvorav ni startet i 2017. To av de nye phd-studentene har NMBU phd-stillinger, en er ansatt ved Høyskolen i Sørøst-Norge og to er ansatt av private bedrifter og har fått støtte gjennom NFRs Nærings-phd-ordning. De resterende fem er knyttet til internasjonale samarbeidsprosjekter. Tre mottar stipend fra vårt NORHED-samarbeid med Makerere Business School, en kom med stipend gjennom NORHED-samarbeidet med American University of Central Asia (Kirgisistan), og en fra vårt REDD + forskningsprosjekt i samarbeid med CIFOR Indonesia.

Antall fullførte doktorgrader varierer en del fra år til år, men sett over flere år har antallet fullførte vært ganske stabilt de siste ti årene. I løpet av 2017 hadde Handelshøyskolen fire phd-forsvar, inkludert vår første phd i filosofi. I de siste fire årene har 21 studenter fullført sine doktorgrader.

Phd-utdanningen er utfordrende for mange, og vi ser at ikke alle som blir tatt opp til phd-programmet vårt klarer å gjennomføre. For å bedre oppfølgingen av phd-studenter, har vi i løpet av de siste par årene gjort flere tiltak. I den årlige phd-evalueringen for 2017 omtaler vi blant annet: oppdatering av phd-retningslinjene; innføring av forventningssamtaler, utvidelse av de årlige fremdriftsrapportene, phd-seminardager, kunngjøring av NMBU-finansierte phd-stillinger basert på forslag fra potensielle veiledere, og phd-seminarer første semester. Det er ikke realistisk at alle som starter på en phd skal fullføre, men forhåpentlig vil disse tiltakene hjelpe de mange flinke phd-studentene vi har.

Internasjonalt samarbeid

Handelshøyskolens forskning og utdanning er i sin natur internasjonal, med utstrakt samarbeid med forskere i andre land og et betydelig innslag av gjestestudenter. Våre forskere er aktive deltagere på internasjonale konferanser og forskernettverk. Mange av våre forskere legger også ned et betydelig arbeid i fagfelleevaluering av vitenskapelige arbeider innsendt til internasjonale tidsskrifter.

Handelshøyskolen har i 2017 deltatt i tre større prosjekter for institusjons- og kapasitetsutvikling i lavinntektsland. Et samarbeidsprosjekt med American University of Central Asia (AUCA) i Bishkek, Kirgisistan omfatter utveksling av lærere og studenter. Flere av våre lærere har undervist ved AUCA, mens studenter fra AUCA tar deler av sitt studium på Ås. Handelshøyskolen har også sammen med Mekelle University, Etiopia og LUANAR i Malawi, et flerårig kapasitetsbyggingsprosjekt under NORHED-programmet finansiert av Norad. Prosjektet omfatter blant annet forskningssamarbeid og finansiering for at forskere ved de to afrikanske universitetene kan ta doktorgrad ved NMBU. I 2017 startet det også opp et femårig NORHED-prosjekt for kapasitetsutvikling, særlig innen området energiøkonomi, ved Makerere University Business School (MUBS) i Uganda. I dette programmet skal Handelshøyskolen medvirke ved å gi forskerutdanning til kvinner i staben ved MUBS, undervise ved MUBS og delta i forskningssamarbeid.

Internasjonalt akkreditering

Det første steget i akkrediteringsprosessen er å skrive en søknad om «eligibility» - dvs. å dokumentere hele driften – studieprogrammene, resultater, systemer, rutiner og organisasjon. Formålet er at AACSB skal vurdere om skolen har det som skal til for å gå i gang med akkrediteringsprosessen. Det er NMBU som søker akkreditering for alle studieprogrammer som inngår i Handelshøyskolens portefølje. Handelshøyskolen har startet arbeidet med eligibility søknaden.

Akkreditering er først og fremst et redskap for kontinuerlig kvalitetsarbeid, både i undervisning, forskning, og organisering og ledelse av skolen. AACSB har 15 standarder som omfatter alle områder av organisasjonen. Handelshøyskolen fullførte i 2017 arbeidet med å utforme visjon og virksomhetsidé som er førende for all vår virksomhet.

I tillegg til det kontinuerlige kvalitetsarbeidet er det flere fordeler med akkreditering:

- Akkreditering signaliserer kvalitet overfor søkere, studenter, arbeidsgivere og samfunnet ellers, og framhever dermed Handelshøyskolen i forhold til andre uten akkreditering – eller i konkurransen med de som har.
- Internasjonal akkreditering er viktig for å få gode utvekslingsavtaler for studentene med gode skoler i utlandet. Internasjonal akkreditering vil være en god hjelp til å oppnå bedre avtaler enn de vi har, og dermed at vi kan få til mer utveksling og at studentene kan få bedre utbytte av sin internasjonale utveksling.
- Akkreditering gir medlemskap i et internasjonalt nettverk av business-skoler.

Handelshøyskolen har også startet arbeidet med studierevisjoner i henhold til AACSBs standarder, som omfatter studieprogrammer, emner, undervisnings- og evalueringsformer. Alle studie- og programledere har vært på kurs i AACSBs standarder, og arbeidet skal styrke kvaliteten på hele vår portefølje.

Personale

Dag Einar Sommervoll ble ansatt som professor i matematikk i 1.8.2017, og jobber i grenselandet statistikk og økonomi. Han jobber mest med boligmarkedsøkonomi, men også med miljøøkonomi, helseøkonomi og søketeori.

Professor Joachim Scholderer hadde sin første dag på jobb ved Handelshøyskolen den 1.9. 2017. Hans forskningsområder er innovasjon og entreprenørskap, kvantitative metoder, adferdsøkonomi og bærekraftig forretningsstrategi.

Første oktober tiltrådte professor Gro Ladegård som dekan på Handelshøyskolen.

Shawn Pope tiltrådte som postdoktor fra august. Nye stipendiater fra august 2017 er: Aida Tabarroky Ardebili og Nils Magne Killingberg.

I 2017 hadde Roberto Garcia og Ståle Navrud forskningstermin i første halvår, og Olvar Bergland og Atle Guttormsen i andre halvår.

Tabell 7 Antall stillingsandeler i ulike kategorier pr 1. oktober (DBH)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Vitenskapelige	44,3	49,5	45,5	46	49,8	46
hvorav: -- fast vitenskapelige*	24,1	28,6	28,6	31	31,5	33
-- bistillinger	1,9	0,9	0,9	1	1,5	1
-- forsker (midlertidig)	3,3	2	0,5	0	0	0
-- stipendiater**	14,6	17	11,6	10	11	10
-- postdoktor	2	1	4	4	5	2
Administrative	11,8	9,5	10	9,5	10,5	9,7
SUM	56,1	59	55,5	55,5	60,3	55,7

*Professor, førsteamanuensis, forsker, dosent, førstelektor, universitetslektor. **Omfatter bare ansatte stipendiater – ikke «kvotestipendiater» og phd-studenter med annen finansiering.

Ressursinnsats

Handelshøyskolens samlede omsetning i 2017 var på kr 61,7 millioner, hvorav kr 48,7 millioner kom fra bevilgninger over NMBUs budsjett fra Kunnskapsdepartementet. Resten er prosjektinntekter fra ulike finansieringskilder i Norge og utlandet. Bevilgningen fra NMBU holdt seg nærmet uendret fra 2016 til 2017, mens samlet inntjening fra eksterne bidrags- og oppdragsprosjekter økte med 27 %, men med en del variasjon i de ulike finansieringskildene for prosjekter. I universitetets budsjett for 2017 ble Handelshøyskolens basisbevilgning redusert med 2,7 %.

Tabell 8 Handelshøyskolens omsetning (1000 kroner)

	2013	2014	2015	2016	2017	Endring 2016 - 2017	Andel i 2016	Andel i 2017
Kunnskapsdepartementet	38874	44726	44760	48582	48757	0 %	83 %	79 %
Samlede prosjektinntekter	10273	11202	9207	10166	12928	27 %	17 %	21 %
- Inntekt fra øvrig bidragsaktivitet (BA)	2162	4199	5304	3012	5308	76 %	5 %	9 %
- Inntekt fra NFR/RFF	7822	6569	3323	6339	7215	14 %	11 %	12 %
- Inntekt fra EU		274	580	815	405	-50 %		1 %
- Privat	289	160	0	0	0	0 %	0 %	0 %
SUM	49147	55928	53967	58748	61685			

I 2017 besto fakultetsstyret av:

Styreleder Mette Bjørndal

Ragnar Øygard konstituert dekan til 30.9.17

Gro Ladegård dekan fra 1.10.17

Styremedlemmer i 2017:

Atle Guttormsen (våren 2017)

Lars Mørk

Nicolay Worren (høsten 2017)

Ulrik Meisner

Annette Alstadsæter

Selma Kazinic

Johanne Kjuus

Jan Henrik Skisland

Mogens Lund

Foto: Shane Colvin

Boligmarked til glede og besvær; hva er egentlig en bolig verdt?

Dag Einar Sommervoll ble ansatt som professor i matematikk i 2017, og jobber i grenselandet statistikk og økonomi. Han jobber mest med boligmarkedsøkonomi, men også med miljøøkonomi, helseøkonomi og søketeori.

*Dag Einar Sommervoll,
professor ved
Handelshøyskolen, NMBU*

Før finanskrisen i 2008 var få økonomer opptatt av boligmarkedet. Boligmarkedene var riktig nok viktig for husholdningene, men litt kjedelig fra en økonoms synspunkt. Med et hundreårs perspektiv ser vi at boligprisene har steget og de aller fleste som kjøpte bolig som unge fikk en deilig liten boligbonus ved yrkeslivets slutt. Skattesystemet i Norge og mange andre land favoriserer denne typen «tvungen» sparing. I den grad økonomer og politikere kunne engste seg for boligmarkedet, var det at et økonomisk sjokk kunne forverres hvis det også ga reduserte boligpriser. Reduserte boligpriser kunne få husholdningene til å kjenne seg fattige og derfor etterspørre mindre varer. Sagt annerledes, boligmarkedet kunne i høyden spille en litt fjern birolle i makroøkonomisk trøbbel. Året 2008 viste at boligmarkedet var klar for en hovedrolle.

Finanskrisen av 2008 startet i det amerikanske boligmarkedet og ble raskt en alvorlig global krise. Og årene etter viste at husholdninger som eier boliger med lavere verdi enn boliglånet, er et kjedelig privatproblem som raskt blir et samfunnsproblem når det gjelder mange. Dette er noe alle forstår. Samtidig stiger jo prisene «nesten alltid» og derfor er denne gufne muligheten snart glemt for folk flest. Men den er ikke glemt av forskere, banker og de som overvåker kreditt-tilgang til husholdningene.

Tiden etter 2008 har også fått oss til å forstå at boligmarkedet er svært ulikt andre markeder. Boligene som selges er unike. De selges sjelden. Kjøperne og selgerne er en salig miks av profesjonelle og amatører. De fleste handler for lånte penger. Videre er boliglån den største låneposten for de fleste store bankene. Og det er nettopp denne lånekanalen som gjør at et boligmarkedsfall kan lamme finanssektoren.

Hvor mye er boligen din verdt? Du er ikke alene om å lure på det. Banken som har ditt boliglån, lurer på det hvert eneste kvartal og å finne svaret er ikke enkelt. Det er både hard økonometri og «Big Business».

Zillow er den største nettbaserte boligselger i USA. Firmaet utlyste nylig en pengepremie på 1.2 millioner USD for den som kunne finne den beste maskinlæringsalgoritmen for boligprisprediksjon. Hvorfor er det så vanskelig å finne ut hva en bolig er verdt? Vanskeligheten har vi allerede vært inne på. Boligene er unike, - de selges sjelden. Det er et moment til som vi ikke nevnte, men som alle tenker på likevel. Meglere sier «beliggenhet, beliggenhet, beliggenhet». Og mange tenker på dette som en morsom måte å si at hvor boligen ligger, er av stor betydning. En bedre tolkning er at det dreier seg først om beliggenhet som i by, og så om bydel og senere om gate. Og faktisk kan det være stor forskjell i pris etter hvilken side av gaten boligen ligger eller avstanden til et trafikkert kryss. Tar vi på oss disse brillene virker det nesten umulig å finne ut hva en bolig

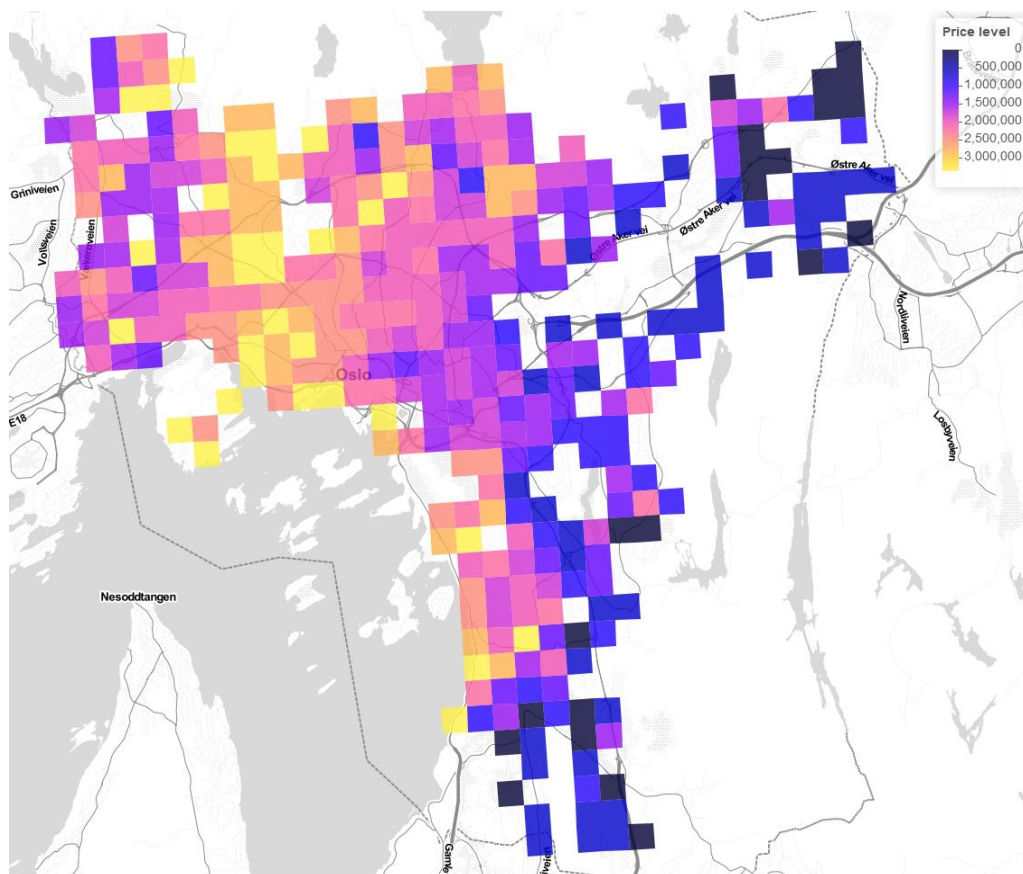
er verdt uten å selge den. Ja, selger vi den, kan vi jo også da lure på om den tilfeldigvis ble solgt for en for god pris eller ikke.

I praksis må vi finne et godt estimat på boligens verdi, ved å lage en boligprismodell. Denne modellen må ta innover seg boligens fysiske kjennetegn som størrelse, antall soverom, balkong og så videre. Den største utfordringen er imidlertid hvordan vi tar hensyn til hvor boligen ligger. Det er et spørsmål om prissoner, og hvilke områder av en by, for eksempel Oslo, som hører til samme delmarked.

Hvordan kan vi finne ut av det? Tradisjonelt sett har boligmarkedsekspertene prøvd å finne prissoner basert på kvadratmeterpriser og annen markedskunnskap. Problemet er at eksperten, uansett hvor god han eller hun er, kun kan prøve et lite antall modeller. Den beste av disse er en kandidat, men hvor god er den egentlig? Zillow utlyste denne maskinlæringskonkurransen fordi de vet at slike menneskeskapte modeller er langt unna hva en kan få til med maskinlæring.

Hva med en maskin som har en hel populasjon med modeller og hvor modellene konkurrerer om hvor godt de forklarer prisene? Og de beste modellene får «barn», og disse barna er en kombinasjon av de beste modellene i forrige generasjon? Dette låter nesten som science fiction, men det er kun science. Og disse modellene utklasser de menneskebaserte modellene. Figur 1 viser hvilke områder i Oslo som er i samme prissone (lik farge samme prissone). Det er resultatet av 3000 generasjoner med konkurrerende modeller. En modell som bruker denne soneinndelingen av Oslo, treffer langt bedre på verdien av din bolig, enn tradisjonelle boligprismodeller. Og naturligvis langt bedre enn boligmarkedseksperten.

Figur 1. Prissoner i Oslo

Entreprenøriell læring innenfor utdanning, start-ups og småbedrifter

Elin Kubberød er førsteamanuensis i entreprenørskap og innovasjon, og forsker blant annet på entreprenørielle læringsprosesser.

*Elin Kubberød,
førsteamanuensis ved
Handelshøyskolen, NMBU*

Gründere og innovatører som aktivt utnytter sine ressurser på en god måte i oppstartsprosesser og innovasjon, presterer generelt bedre enn de som ikke gjør det. Innovasjon og entreprenørskap er karakterisert som erfaringsbaserte læringsprosesser under høy grad av markedsmessig usikkerhet. I slike tilfeller handler det om å komme seg ut å snakke med kunder, lære mest mulig og utvikle markedet i takt med kundens behov på en ressursbesparende måte.

Jeg forsker på slike entreprenørielle læringsprosesser i ulike kontekster, innenfor utdanning, start-ups og småbedriftskonteksten, og i ulike bransjer. Hvordan man tilegner seg kompetanse og på hvilken måte man erverver seg gode strategier er dermed noe jeg vier min forskningstid til.

Handlingsorientering, mulighetssøking, kreativ problemløsning og evne til å håndtere usikkerhet til gode og suksessfulle løsninger som bidrar til god praksis, er tematikk som jeg studerer mer i detalj, og ikke minst hvilke strategier som er mest hensiktsmessige når usikkerheten er som størst. Jeg er altså svært interessert i å forske på hvordan suksessfulle innovatører og gründere «gjør det» og lærer, mens de utvikler noe helt nytt. I skrivende stund holder jeg på med en forskningsartikkel som handler om hvordan suksessfulle innvandrergründere har lyktes med sine bedriftsetableringer i Norge og hvordan de har mobilisert sine ressurser under oppstartsfasen.

Illustrasjon: fundhound.co

Jeg arbeider også, i samarbeid med kollegaer her på Handelshøyskolen, med et NFR-finansiert forskningsprosjekt som bærer kortnavnet KRUS, hvor vi forsker på innovasjonsaktiviteter og entreprenøriell læring i verdikjeden innenfor ullbransjen. Jeg har nylig igangsatt et nytt prosjekt hvor jeg samarbeider med noen av mine masterstudenter og forskere nasjonalt og internasjonalt omkring kvinnelige gründere i high-tech bransjen. Denne forskningen skal bidra til å øke kunnskapsnivået om kvinnelige teknologigründere i Norge, et tema som er i søkelyset i både mediadebatten og innovasjonspolitikken.

Videre har jeg i samarbeid med en forskerkollega på HVL i Bergen forsket og publisert artikler på entreprenøriell læring i internasjonal kontekst innenfor utdanning. Et annet tema jeg og mine kollegaer har en fersk artikkel på, er hvordan man kan understøtte entreprenøriell læring med gode mentormodeller, som viser seg å være både nyttig og viktig for hvordan man kan lære entreprenørskap mer effektivt. Jeg har også forsket og skrevet artikkel på merkevarebygging i bedriftsetableringsfasen. Denne har praktiske implikasjoner i form av smarte metoder for hvordan man kan lykkes med å komme ut i et marked med lite ressurser.

Alt i alt kulminerer min forskningsinteresse rundt et hovedspørsmål: Finnes det gode læringsstrategier innenfor dette relativt uforutsigbare praksisfeltet som innovasjon og entreprenørskap er, og finnes det noen prinsipper som vi kan lære av og lage gode metoder av. Denne forskningsbaserte kunnskapen omsetter vi derfor til pedagogikk innenfor entreprenørskapsutdanningen, slik at vi kan tilby våre studenter helt fersk kunnskap og verktøy for å arbeide med problemstillinger innenfor innovasjon, forretningsutvikling og bedriftsetablering.

Evidensbasering: hva betyr det?

Rani Lill Anjum er filosof og leder for NMBU CAPS – Senter for Anvendt Vitenskapsfilosofi. Hun har skrevet mye om kausalitet, disposisjoner og sannsynlighet, og er særlig interessert i forholdet mellom filosofi og vitenskapelige metoder. I år kommer hun ut med to bøker skrevet sammen med Stephen Mumford: *Causation in Science and the Methods of Scientific Discovery* (Oxford University Press) og *What Tends to Be. The Philosophy of Dispositional Modality* (Routledge).

Rani Lill Anjum, forsker ved Handelshøyskolen, NMBU

Evidensbasering er blitt et viktig mantra innen mange områder for beslutningstaking. Med utgangspunkt i forskningsdata, kan man finne ut hvilke tiltak som er mest effektive, for eksempel innen ledelse, politikk, utdanning og medisinsk behandling. Det er lett å si seg enig i at beslutningstaking skal være basert på kunnskap. Likevel er det grunn til å utøve en viss skepsis til ideen. I prosjektet CauseHealth – *Causation, Complexity and Evidence in Health Sciences* – ser vi nærmere på det filosofiske grunnlaget for evidensbasert medisin. Særlig er vi interessert i hvordan man definerer og rangerer ulike typer kausal evidens. Men først, hva er evidensbasert medisin?

Siden 90-tallet har det vært et uttalt mål at valg av medisinsk behandling skal være basert på den beste tilgjengelige kunnskapen man har innen medisinsk forskning. Ideen er at pasienten skal få den behandlingen som er vitenskapelig påvist å være best, tryggest og mest effektiv. Man ønsket seg fra en situasjon der den enkelte kliniker må støtte seg kun på sin egen erfaring og utdanning. Dette kunne føre til at to pasienter med samme problem fikk ulik kvalitet i behandlingen fordi deres respektive leger hadde forskjellig kunnskap og preferanser. Likhet og rettferdighet er derfor sentrale verdier innen evidensbasert medisin. Pasienter skal få lik behandling for like problemer, uavhengig av hvem man er, eller hvem behandleren er.

Hva teller som 'evidens' i denne sammenhengen? I valg av den beste behandlingen, er det viktig at pasienten får den behandlingen som virker best. Men at en behandling virker best, *statistisk sett*, i de studiene som retningslinjene baserer seg på, betyr ikke automatisk at den også vil virke best *for denne pasienten*. Derfor har vi brukt slagordet 'N=1' i prosjektet for å tydeliggjøre at når man står i en klinisk setting, så er det den individuelle pasienten som gjelder. En behandling som statistisk sett er best, tryggest og mest effektiv, kan likevel være direkte skadelig for en enkelt pasient.

Faglig sett står evidensbasert medisin i en empiristisk tradisjon, der man legger stor vekt på statistiske data og komparative studier og mindre vekt på teoretisk kunnskap om kausale mekanismer. Randomiserte kontrollerte studier er gullstandarden for å få kausal kunnskap i evidensbasert medisin. Det innebærer at man sammenligner statistiske korrelasjonsdata fra to grupper: de som får behandlingen som testes, og de som ikke får den.

Hvis flere som får behandlingen blir bedre enn de som ikke får behandlingen, konkluderer man med at behandlingen virker: den er kausal effektiv.

Illustrasjon: HMS magasinet

Stemmer dette, betyr det at Francis Bacon hadde rett da han skrev sitt *Novum Organum* i 1620. Her utvikler han en ny vitenskapelig metode for å generere, teste og bekrefte vitenskapelige hypoteser og teorier, kun basert på data. Om man bare har gode nok data (store datasett, varierte betingelser, interesseløshet, etc.), vil de kausale hypotesene genereres 'som en maskin'. Dette er kanskje noe av grunnen til at mange klinikere, særlig i Storbritannia, rapporterer at deres autonomi er svekket. En av klinikerne i CauseHealth-nettverket avslutter alltid blog-postene sine med oppfordringen 'Be more human. Be less robot.', en liten, men tydelig protest mot det han opplever som et angrep på praktikerens profesjonalitet og dømmekraft.

Statistiske tilnærminger til kausalitet er fornuftig hvis kausalitet er en bestemt form for korrelasjon som kan avdekkes gjennom gjentagende observasjoner. Denne teorien om kausalitet kommer fra David Hume. Han formulerte også den empiristiske ideen om sannsynlighet: frekventisme. Hvis man lurte på hva sannsynligheten er for at en bestemt behandling fungerer for en bestemt pasient, kan man se på hvor ofte den fungerer i den relevante pasientgruppa (f.eks. pasienter med samme diagnose, kjønn og/eller alder). Ethvert individ blir dermed behandlet som statistisk gjennomsnitt for sin gruppe.

I CauseHealth starter vi utfra en annen filosofisk tilnærming til kausalitet og sannsynlighet, og ser på hvordan dette motiverer andre typer metoder for å oppnå kausal kunnskap. Vi vektlegger kunnskap om kausale mekanismer og disposisjoner, individuelle variasjoner, samt kausal kompleksitet og interaksjon. For å vite hva slags type behandling som er best for en enkeltpasient, bør man da basere seg på følgende relevant evidens:

Hvordan virker behandlingen på kort og lang sikt (f. eks. hvilke organer interagerer den med)?

Hvem er denne pasienten (f. eks. har de noen svakheter ved disse organene som gjør at de ikke tåler behandlingen, har de hatt lignende behandlinger tidligere)?

Hva bringer de med seg som kan påvirke behandlingen (f. eks. allergier, livsstil, vekt, genetikk)?

Sjekk våre CauseHealth nettsider om du vil vite mer om hvordan vi tenker.

Omdømmeledelse, organisasjonsidentitet og “oversettelse” av organisasjonsløsninger

Arild Wæraas er professor i organisasjonsfag. Han forsker på omdømmeledelse, organisasjonsidentitet og “oversettelse” av organisasjonsløsninger.

Arild Wæraas, professor ved Handelshøyskolen, NMBU

Forskningen som jeg har holdt på med de siste årene fordeler seg på tre hovedtema. Det første er omdømmeledelse. Et godt omdømme regnes som fordelaktig for enhver organisasjon. Så langt har forskning vist at et godt omdømme gir gunstige effekter på salgsvolum, overlevelse, evne til å tiltrekke seg ansatte, investorer og andre ressurser, samt på muligheten for å ta høyere priser på produkter og tjenester. Det man vet mindre om er hva som fører til et godt omdømme, dvs. om “driverne” for omdømme. Man vet heller ikke nok om de samme driverne fungerer for ulike typer organisasjoner og på tvers av offentlig, privat og frivillig sektor. Kort sagt vet man lite om hvordan omdømmeledelse påvirkes av kontekstuelle faktorer, til tross for at oppskriftsmessige bøker om omdømmeledelse flourerer.

I denne sammenhengen har jeg bl.a. studert omdømmeledelse i den norske sykehussektoren sammen med Hogne Sataøen ved Ørebro universitet der vi bl.a. fant at sterke likhetsnormer demper tanken om at sykehusene skal ha et unikt omdømme. I samarbeid med Shawn Pope ved Handelshøyskolen, NMBU holder jeg også på med en studie av hva som påvirker omdømmet til multinasjonale selskap. Så langt viser funnene bl.a. at negativt samfunnsansvar (f.eks. ved å opptre i en belastet bransje) er en sterkere driver for omdømme enn positivt samfunnsansvar, som tidligere forskning fremhever som en spesielt viktig driver.

Illustrasjon: Matador Solutions

Det andre temaet jeg forsker på er endring av organisasjonsidentitet. Organisasjonsidentitet kommer til uttrykk på mange måter, f.eks. i logoer, verdier, slagord og visjonserklæringer. Men det finnes liten innsikt i hvordan uttrykk for organisasjonsidentitet endrer seg over tid. Det meste av eksisterende forskning tar utgangspunkt i antakelsen om at ordene man bruker for å uttrykke identitet (såkalte "labels") er konstante over tid, og at det er betydningen som er knyttet til uttrykkene som endres. Min forskning på dette punktet tar utgangspunkt i identitetssuttrykk som brukes i stillingsannonser. Gjennom en studie av selvpresentasjoner uttrykt i stillingsannonser i Aftenposten mellom 1970 og 2015 finner jeg at identitetuttrykkene endrer seg fra å spille på "harde" egenskaper (f.eks. gjennom uttrykk som vektlegger produksjon og effektivitet) til såkalte "myke" egenskaper (dvs. uttrykk som spiller på relasjoner, samfunnsansvar, verdier, m.m.). Funnene viser m.a.o. at tidligere forestillinger om varighet i slike uttrykk bør revideres. Neste skritt blir å finne ut hvordan slike uttrykk endres på tvers av sektorer/bransjer, og hvordan uttrykkene endrer seg for spesifikke organisasjoner over tid.

Det tredje temaet jeg interesserer meg for er "oversettelse" av nylig innførte organisasjonsløsninger (f.eks. balansert målstyring, ERP-systemer, Lean m.m.). Slike konsepter for organisasjon og ledelse har en tendens til å spre seg, og det finnes mye forskning om hvordan slike konsepter spres og hvorfor de tas i bruk. Nyere forskning har imidlertid vist at man tar i bruk disse konseptene på høyst ulik måte avhengig av den lokale konteksten. Det vil si at organisasjoner "oversetter" konseptene slik at de passer bedre. Forskningen jeg driver med i denne sammenhengen tar sikte på å finne ut av hvordan slik oversettelse foregår, hva som styrer den, hvorvidt den preges av mønstre, hva som er "gode" og "dårlige" oversettelser og hva som er de største utfordringene i dette arbeidet. Dette arbeidet gjøres i samarbeid med Jeppe Agger Nielsen ved Aalborg universitet.

Støtte til innovativ undervisning

NMBU ønsker å bygge kompetanse og fremme initiativer innen innovativ undervisning. For andre året på rad ga NMBUs ledelse økonomisk støtte til prosjekter med mål om å forbedre undervisningen. Dette er et ledd i satsingen på fremragende forskning og utdanning.

Foto: Privat

Utlysningen våren 2017 var på totalt 600 000 kroner, som skulle deles på inntil 5 prosjekter. Alle fagmiljøer ved NMBU ble invitert til å søke.

Offentliggjøringen av tildelingen fant sted ved NMBUs Læringsfestival 1. juni.

“Utvikling av simulering for undervisning i organisasjon og ledelse“ ved førsteamanuensis Nicolay Worren var ett av 5 prosjekter som fikk tildelt midler fra denne ordningen.

Handelshøyskolen med to av de femti mest siterte økonomi-artiklene

Hvert år kårer Emerald Publishing de 50 mest siterte artiklene innen økonomi, finans, regnskap, ledelse og markedsføring. I 2017 ble to artikler skrevet av forskere ved Handelshøyskolen kåret.

Den ene artikkelen med tittelen “Environmental Income and Rural Livelihoods: A Global-Comparative Analysis“ har professor Arild Angelsen som førsteforfatter.

Artikkelen beskriver et globalt forskningsprosjekt som Angelsen var koordinator på fra 2004. Prosjektet besto av et nettverk med 33 phd-studenter og ca. 15 seniorforskere.

Miljøinntekter utgjør over 1/4 av fattiges inntekter

Foto: Håkon Sparre

Forskerne samlet inn data fra ca. 8 000 hushold i 24 utviklingsland. Studien samlet detaljerte opplysninger om bl.a. inntekter, med et fokus på miljøinntekter, dvs. bruk av naturressurser som sanking av brensel, tømmer, fisk – alt som kan høstes direkte fra naturen.

- I vårt utvalg fant vi at slike miljøinntekter utgjør ca. 28% av inntektene, om lag like mye som jordbruksinntektene, sier Angelsen.

– En konklusjon var derfor at ødeleggelse av naturressurser som skog direkte vil bidra til økt fattigdom.

Viktig tverrfaglig kunnskap

Arild Angelsen mottok et diplom for å markere denne utmerkelsen:

- Det er veldig hyggelig med en slik pris. Dette er et prosjekt jeg har jobbet mye med – hele veien fra design, data-innsamling, data-management, og analyser og skriving. Det er også hyggelig at forskningen bli lest og sitert. Det er jo hele poenget!

- Vi skriver om et viktig problem, nemlig inntekt som fattige folk har fra naturen. Ressursødeleggelse og klimaendringer truer denne inntektskilden.

- Dette er også et tverrfaglig prosjekt, selv om kjernen er innen økonomi. Og tverrfaglige publikasjoner leses og siteres av flere.

REDD+ prosjekter

I den andre artikkelen med tittelen “How are REDD+ Proponents Addressing Tenure Problems? Evidence from Brazil, Cameroon, Tanzania, Indonesia, and Vietnam”, som tidligere phd-stipendiat Therese Dokken ved Handelshøyskolen er medforfatter på, studeres REDD+ (reduerte utslipp fra avskoging)-prosjekter og hvordan slike prosjekter prøver å påvirke eiendomsretter til skog.

Angelsen er også med i dette forskningsprogrammet, som ledes av Center for International Forestry Research (CIFOR) i Indonesia.

Kvalitetsstempel

Emerald Publishing skriver på sine nettsider at i tillegg til antall siteringer har juryen også vurdert innholdet i artiklene kvalitativt; med blick på nyhetsverdi, tverrfaglighet og relevans i dagens verden.

Foto: Silje T. Nedkvitne

Blant de 50 artiklene er det stor tematisk spredning, men Angelsen har notert seg at over 1/3 (18 av 50) er innen temaene bærekraft og miljø.

- Det er mye spennende og viktig forskning på dette feltet.

Det kan hende at grunnen til at de nevnte artiklene blir mye sitert også er det siste Angelsen sier:

- Å forske er å lage gode fortellinger («research is story telling»), og det prøver vi.

Handelshøyskolen slutter seg til FN-initiativ om utdanning i bærekraftig ledelse

Handelshøyskolen har underskrevet FNs Principles for Responsible Management Education og slutter seg til dette initiativet.

Principles for Responsible Management Education (PRME) ble etablert på 2007 UN Global Compact Leaders Summit i Geneve. Initiativet har som mål å utvikle verdier for bærekraft og bedrifters samfunnsansvar, og har etablert et felles rammeverk for at disse verdiene kan bli en del av pensum og forskning ved handelshøyskoler verden over.

Foto: Høyskolen i Kristiania

PRMEs oppdrag er å bidra til å endre handelshøyskolenes undervisning, forskning og ideutvikling globalt, gjennom dette rammeverket. Handelshøyskolene skal gå foran i å være tenketanker, utviklingsverksteder og iverksettere av bærekraftig ledelse og forretningsvirksomhet verden over.

- Handelshøyskolen støtter FNs initiativ og slutter seg til dette rammeverket. Vi er allerede godt etablerte på dette området, med undervisning i etikk, filosofi og samfunnsansvar. Mange av våre forskere er i verdenstoppen i forskningen på temaer som miljø, ressursforvaltning, energi og utvikling.

- Dette vil vi videreutvikle og vi vil trekke på andre samarbeidspartnere for å bidra til at bærekraft blir konkretisert og virksomt på alle våre fagområder, sier Gro Ladegård, dekan ved Handelshøyskolen, NMBU.

Nytt senter for skatte- og adferdsforskning

I mai lanserte Handelshøyskolen Senter for skatte- og adferdsforskning (Skatteforsk).

Senterets leder er landets første professor i skatteøkonomi, Annette Alstadsæter.

Foto: Privat

Med seg i teamet har hun:

Åshild Auglænd Johnsen, postdoktor ved Handelshøyskolen, NMBU

Marie Bjørneby, stipendiat ved Handelshøyskolen, NMBU

Martin Jacob, WHU - Otto Beisheim School of Management

Niels Johannesen, University of Copenhagen

Wojciech Kopczuk, Columbia University

Gabriel Zucman, UC Berkeley

Kjetil Telle, SSB

Skatteforsk forsker på spørsmål rundt skatt og aktørers adferd. Senterets mål er å levere forskning som holder høy internasjonal standard og bidrar til en kunnskapsbasert samfunnsdebatt.

Nasjonal honnør til innovativ utdanning ved Handelshøyskolen

I november skulle Utdanningskvalitetsprisen deles ut på Sentralen i Oslo i regi av NOKUT. Som eneste studieprogram fra NMBU var masterprogrammet i entreprenørskap og innovasjon representert.

Formålet med Utdanningskvalitetsprisen er å hedre og belønne fremdragende arbeid med utdanningskvalitet innen høyere utdanning. Det er Kunnskapsdepartementet som står bak prisen, der det beste utdanningstiltaket belønnes med 1 million kroner.

Tilstede for å dele ut prisen var konstituert kunnskapsminister Henrik Asheim. Sammen med 7 andre tiltak fra norske universiteter og høyskoler, var masterprogrammet i entreprenørskap og innovasjon nominert for sitt utdanningstiltak innen peer-mentoring.

Masterprogrammet i entreprenørskap og innovasjon representert ved (fra venstre) prosjektleder Alexander Hansen, førsteamanuensis Siw Fosstenløkken, stipendiat Nils Magne Killingberg, alumna Kine Nossen og student Madeleine Sjøbrend. Foto: Privat

Tiltak for å gjøre studentene mer attraktive på arbeidsmarkedet

Tiltaket "A peer-mentoring model" ble satt i gang i 2014, og har som formål å gjøre studenter mer attraktive på arbeidsmarkedet gjennom praksisbasert utdanning og utvikling av sentral kjernekompetanse. Ved at mer erfarne studenter (peer-mentorer) lærer opp andre studenter (mentees), er grunntanken bak tiltaket at læringen som foregår i denne konteksten blir annerledes enn ved at den gis ved en tradisjonell lærer-elev kontekst.

Metodikken benyttes i emnet INN340 Entreprenørskap i praksis, som gis i høstparallellell år 1 i masterprogrammet i entreprenørskap og innovasjon. I emnet arbeider studentene i tverrfaglige team med et gründer/innovasjonscase i perioden september-mars. Hvert studentteam får tildelt en mentor som er student på år 2 på programmet.

Mentoren fungerer som en rådgivende part ovenfor studentteamet i sitt arbeid med gründer/innovasjonscasen. Ved at mentoren på denne måten er en helt uavhengig part enn en fagansatt, oppstår det i dette samspillet også

læring utover akademisk læring - som for eksempel sosiale ferdigheter, nettverksbygging og moral. For mentorens del oppstår det også læring ved at han/hun får opplæring i hvordan mentorering fungerer og ikke minst selvrefleksjon over egen erfaring med samme prosess året før.

Gode tilbakemeldinger fra juryen

Vinneren for kvelden ble Nasjonal delprøve i medisin, som er et samarbeid mellom de fire medisinske fakultetene ved NTNU, Universitetet i Bergen, Universitetet i Oslo og UiT Norges arktiske universitet.

Metodikken utarbeidet av faggruppen ved masterprogrammet i entreprenørskap og innovasjon høstet likevel god kritikk fra juryen. Blant annet står det beskrevet;

Tiltaket A peer-mentoring model muliggjør utvikling av sentral kjernekompetanse som gjør studentene mer attraktive i arbeidsmarkedet. Modellen er utviklet og implementert av fagmiljøet som er ansvarlig for masterprogrammet i entreprenørskap og innovasjon ved Handelshøyskolen, NMBU. Peer-mentoring modellen representerer et unikt og nytt initiativ i avansert peer-learning i praksisbasert utdanning i Norge. Modellen har utviklet seg dynamisk gjennom tett samarbeid mellom fakultet og studenter siden 2014, og har gitt inspirasjon til å utvikle et nasjonalt mentorprosjekt med fem høyere utdanningsinstitusjoner.

Priser

Stipendiat fra Handelshøyskolen i Forsker Grand Prix 2017

Forsker Grand Prix er forskningsformidlingens grand prix. I 2017 stilte NMBU med tre sterke kandidater og en av dem var stipendiat fra Handelshøyskolen.

Foto: Benjamin A. Ward

Også i 2017 skulle unge forskere fra et bredt spekter av NMBUs fagområder kjempe om dommernes og publikums gunst i Forsker Grand Prix.

En av dem var Federico Cammelli, stipendiat ved Handelshøyskolen, som presenterte sin forskning om de økonomiske årsakene til skogbranner og reguleringene som skal hindre dem.

- Det er utfordrende å bevare den brasilianske Amazonasskogen. En femtedel er allerede tapt på grunn av avskoging, og det som er igjen, er utsatt for stor nedbrytning på grunn av hugst og branner.

- Min forskning fokuserer på de økonomiske årsakene til skogbranner og reguleringene som skal hindre dem.

- Det er ingen naturlige opptenninger i regnskogen. Alle branner er menneskeskapt og hovedsakelig relatert til landbruksaktiviteter. Brann er faktisk den mest utbredte teknikken for å dyrke opp land, kontrollere skadedyr og gjødsle jord. Brann fungerer som en billig, frivillig arbeidstaker, og hovedkostnaden er knyttet til å kontrollere den.

Federico Cammelli, stipendiat ved Handelshøyskolen, NMBU gjorde en super innsats i årets Forsker Grand Prix i Oslo i september. Han var med i superfinalen og endte på en solid tredjeplass.

Vant NAEF prisen

Foto: Privat

Handelshøyskolens stipendiat, Kine Josefine Aurland-Bredesen, vant NAEF (Norsk forening for energiøkonomi) sin pris for beste masteroppgave på Bergen Economics of Energy and Environment Research Conference.

NAEF prisen fikk hun utdelt av leder for NAEF og førsteamanuensis ved Handelshøyskolen, Olvar Bergland.

Beste masteroppgave ved Handelshøyskolen 2017

Foto: Privat

Handelshøyskolens pris for beste masteroppgave i 2017 ble tildelt Ruslana Datsenko, masterkandidat i samfunnsøkonomi, for oppgaven "[Policy shifts and stock market: Lessons from the US and China](#)".

Hvordan påvirkes aksjemarkedenes verdsetting av energiselskaper av energipolitiske kunngjøringer og viktige politiske begivenheter. Dette spørsmålet undersøkes av Ruslana Datsenko i hennes Masteroppgave «Policy shifts and stock market: Lessons from the US and China». Oppgaven bruker aksjekurser på amerikanske og kinesiske energiselskaper notert på New York Stock Exchange, og ved hjelp av avanserte statistiske metoder testes ulike modeller og hypoteser.

Tre store politiske begivenheter de siste årene blir analysert: de to siste presidentvalgene i USA (2012 og 2016) og undertegningen av klimaavtalen i Paris (2015). Gjenvalet av Obama, som var forventet, skapte et fall i kursen på amerikanske selskaper innen fossil energi. Valget av Trump i 2016 var overraskende på de fleste, og gav en nedgang i aksjekursen for selskaper innen fornybar energi i USA. Paris avtalen var forventet, man gav likevel en signifikant nedgang i aksjekursen for fossile selskaper i USA, mens kinesiske selskaper innen fornybar energi opplevde en positiv effekt.

Videre studerer oppgaven effekten av i alt 46 kunngjøringer av politikkendringer for fornybar energi i USA og Kina, hvor de fleste signaliserer en sterkere satsing på sektoren. Resultatene viser at slike nyheter har et positivt effekt på verdsetting av fornybar-selskaper, mens det ikke har noen signifikant effekt på fossile selskaper. Dette tyder på at nye politiske signaler blir sett på som troverdige og gir forventninger om økt fremtidig lønnsomhet i fornybar sektoren. Men mens fornybar-politikken synes å stimulere investeringer i denne sektoren, tyder resultatene på at markedet ikke mener at de politiske signalene er sterke nok til å svekke troen på fossile selskapers lønnsomhet i fremtiden. Fornybar-industrien oppfattes (ennå) ikke som en sterkt konkurrent.

Resultatene viser videre at kinesiske fornybar-firmaer i sterkere grad enn amerikanske påvirkes av politikk-kunngjøringer. Det er to mulige forklaringer på dette: For det første er det amerikanske politiske systemet mer åpent, og dermed er kunngjøringer om endret politikk i større grad forventet av markedet. For det andre kan de amerikanske kunngjøringene være mindre relevante enn de kinesiske, ettersom føderale kunngjøringer ofte må følges opp på delstatsnivå.

Et stort metodisk problem er at begivenheter og kunngjøringer kan være forventet, og endrede politiske rammebetingelser er derfor allerede integrert i aksjekursen. Analysen må også kontrollere for andre begivenheter og trender som påvirker aksjekursene. Kandidaten har et fast grep om disse problemene, og brukte relevante statistiske metoder for å kontrollere for slike forstyrrelser. Kandidaten har en moden diskusjon av metoder og resultater, og har samlet sett skrevet en svært relevant masteroppgave.

Veiledere for Masteroppgaven har vært Arild Angelsen and Tom Erik Sønsteng Henriksen.

Ruslana Datsenko begynner fra høsten 2018 som phd-stipendiat ved Økonomisk institutt, Universitetet i Oslo.

Organisasjon og personale

Undervisningsutvalget (UU)

Representanter:

Ragnar Øygard (undervisningsleder)
Glenn Kristiansen, programansvarlig M-ØA
Jens Bengtsson, programansvarlig B-ØA
Knut Einar Rosendahl, programansvarlig B-ECON
Eirik Romstad, programansvarlig M-ECON
Elin Kubberød, programansvarlig M-EI
Ingrid Lauvslund (student –våren/høsten)
Cecilie Augensen Nilsen (student – våren/høsten)
Kristine Martinsen (vara student – våren/høsten)
Benedikt Goodman (vara student – våren/høsten)

Observatører med talerett:

Lars Mørk
Judith Marie Holter

Sekretær:

Kateryna Krutskykh

Undervisningsutvalget har i 2017 hatt 4 møter og behandlet 31 saker.

Forskerutdannings- og forskningsutvalg (FUFU)

Representanter:

Arild Angelsen (forskningsleder)
Frode Alfnes (fast vitenskapelig)
Frode Kjosavik (fast vitenskapelig)
Silja Korhonen-Sande (fast vitenskapelig)
Olvar Bergland (fast vitenskapelig)
Knut Einar Rosendahl (fast vitenskapelig)
Federico Cammelli (midlertidig vitenskapelig)
Johannes Andersen (student – våren)
Julie Gjestvang (student – høsten)

Sekretær:

Lise Thoen

FUFU har i 2017 hatt 4 møter og behandlet 27 saker.

Personale

Fast vitenskapelig personale:			
Etternavn	Fornavn	Stilling	Periode
Aarset	Bernt	f.aman.	
Alfnes	Frode	professor	
Alstadsæter	Annette	professor	
Angelsen	Arild	professor	
Anjum	Rani Lill	forsker	
Bengtsson	Jens	f.aman.	
Bergland	Olvar	f.aman.	
Brønn	Carl	f.aman.	til 08.01
Christoffersen	Kolbjørn	f.aman.	
Eilertsen	David	universitetslektor	38%
Fosstenløkken	Siw	f.aman.	
Garcia	Roberto J.	f.aman.	
Gjølberg	Ole	professor	
Guttormsen	Atle	professor	
Haug	Espen G.	professor	
Holden	Stein T.	professor	
Kjosavik	Frode	professor	
Korhonen-Sande	Silja	f.aman.	
Kristiansen	Glenn	f.aman.	
Kubberød	Elin	f.aman.	
Kvilhaug	Terje	f.aman.	
Navrud	Ståle	professor	
Rickertsen	Kyrre	professor	
Romstad	Eirik	f.aman.	
Rosendahl	Knut Einar	professor	
Rysstad	Sigurd	f.aman.	
Sanne	Nils	universitetslektor	90% til 30.06
Scholderer	Joachim	professor	fra 01.09
Sommervoll	Dag Einar	professor	
Steen	Marie	f.aman.	
Westgaard	Sjur	professor	50%

Fast vitenskapelig personale:

Etternavn	Fornavn	Stilling	Periode
Wik	Mette	f.aman.	
Worren	Nicolay	f.aman.	
Wæraas	Arild	f.aman.	

Ansatte i bistillinger, emeritii og midlertidige:

Etternavn	Fornavn	Stilling	Periode
Bye	Torstein	prof. II	
Gaudernack	Jonas	f.aman. II	
Gelaye	Mesfin Tilahun	f.aman.	fra 01.03 Til 31.07
Handberg	Øyvind Nystad	underv./vit.ass	fra 28.01 Til 31.12
Mumford	Stephen D.	prof. II	
Pettersen	Ivar	f.aman. II	til 30.09
Røkholt	Per Ove	professor em.	
Serck-Hanssen	Camilla	prof. II	
Vale	Per Halvor	f.aman. em.	

Phd-stipendiater:

Etternavn	Fornavn	Stilling	Periode
Alem	Habtamu	stipendiat	
Alinaitwe	Grace	stipendiat	fra 01.08
Araya	Girma Berhe	stipendiat	
Ardebili	Aida Tabarroky	stipendiat	fra 15.08
Aurland-Bredesen	Kine Josefine	stipendiat	
Bjørneby	Marie	stipendiat	
Cammelli	Federico	stipendiat	
Dahle	Dag Yngve	stipendiat	
Erdemir	Aytac	stipendiat	
Ephrida Tione	Sarah	stipendiat	
Gebrehiwot	Desta B.	stipendiat	
Gebretsadik	Kidanemariam A.	stipendiat	
Gorfu	Selam Afework	stipendiat	
Hailu	Amare T.	stipendiat	
Handberg	Øyvind N.	stipendiat	til 27.01

Phd-stipendiater:

Etternavn	Fornavn	Stilling	Periode
Henkel	Julia del Carmen N. S	stipendiat	fra 10.09
Henriksen	Tom Erik S.	stipendiat	
Katengeza	Samson P.	stipendiat	
Kaushal	Kevin Raj	stipendiat	
Killingberg	Nils Magne	stipendiat	fra 16.08
Md. Akhtarul	Alam	stipendiat	
Megos Meressa	Abrha Megos	stipendiat	
Meisner	Ulrik	stipendiat	
Muktarbek Kyzy	Akylai	stipendiat	
Nakamya	Miria	stipendiat	fra 01.08
Rubiano	Diana M. R.	stipendiat	
Sabyrbekov	Rahat	stipendiat	
Senyonga	Livingstone	stipendiat	
Stensin	Andrej	stipendiat	
Tesfay	Menasbo Gebru	stipendiat	
Viciunaite	Viktorija	stipendiat	

Postdoktor:

Etternavn	Fornavn	Stilling	Periode
Copeland	Samantha	postdok.	
Hartimo	Mirja	postdok.	til 14.08
Jensen	Svenn	postdok.	
Johnsen	Åshild Auglænd	postdok.	
Pope	Shawn	postdok.	fra 14.08
Rocca	Elena	postdok.	

Teknisk/Administrativt personale:

Etternavn	Fornavn	Stilling	Periode
Aasheim	Reidun	førstekonsulent	
Fischer	Hanne Marie	førstekonsulent	
Kruttskykh	Kateryna	rådgiver	
Ladegård	Gro	dekan	fra 01.10
Mørk	Lars	rådgiver	
Pettersen	Berit	øk. sjef /adm. sjef	
Rudjord	Gunnstein	førstekonsulent	
Sandersen	Silje	lærling	
Thoen	Lise	hovedvernombud/ seniorrådgiver	
Øygard	Ragnar A.	konst. dekan	til 30.09.2017

Timelærere:

Etternavn	Fornavn	Emne
Andersen	Fredrik	PHI301 / PHI101
Brønn	Carl	AOS332
Ekberg	Espen	ECN 140
Enger	Karl Jakob	BUS217
Grimsrud	Kristine	ECN 101 / ECN271
Heimdal	Anne Kari Rambo	BUS110
Kebede	Tewodros Aragie	ECN301
Loen	Roger	BUS 280
Løland	Tor Morten	AOS 120
Midttømme	Kristoffer	ECN 312
Pedersen	Asbjørn O.	BUS 218
Roti	Torun Drage	BUS110
Saanum	Knut	PHI100
Schwencke	Hans Robert	BUS 216
Skjerven	Eivind	ECN380
Thøgersen	Joachim	ECN 320
Wang	Bent Joar	BUS215
Østby	Britt Johanne	BUS112

Vitenskapelige publikasjoner

Handelshøyskolen hadde til sammen 58 artikler i fagfellevurderte journaler, artikler i vitenskapelige antologier og vitenskapelige monografier som er registrert og godkjent i Norsk vitenskapsindeks for 2017. Noen er kommet i elektronisk utgave i 2017, og trykket utgave senere. Lenke til elektronisk utgave finnes på Handelshøyskolens hjemmeside. Forfattere med adresse ved Handelshøyskolen er markert med fet skrift.

Aeppli, M. D., Füss, R., **Henriksen, T. E. S.**, Paraschiv, F. (2017). Modeling the multivariate dynamic dependence structure of commodity futures portfolios. *Journal of Commodity Markets*, 6 (June): 66-87.

Ahmad, B., Gjøølberg, O., Mehdi, M. (2017). Spatial Differences in Rice Price Volatility: A Case Study of Pakistan 1994-2011. *Pakistan Development Review*, 56 (3): 265-289.

Akhtaruzzaman, K., **Guttormsen, A.**, Roll, K. H. (2017). Production risk of pangas (Pangasius hypophthalmus) fish farming. *Aquaculture Economics & Management*. DOI: 10.1080/13657305.2017.1284941.

Alfnes, F. (2017). Selling only sustainable seafood: Attitudes toward public regulation and retailer policies. *Marine Policy*, 78 (April): 74-79.

Alfnes, F., Chen, X., **Rickertsen, K.** (2017). Labeling Farmed Seafood: A review. *Aquaculture Economics & Management*. DOI: 10.1080/13657305.2017.1356398.

Alfnes, F., Rickertsen, K., Shogren, J. (2017). Test- Retesting in Experimental Valuation of Perishable Food Products: Unstable Individual Bids and Reliable Market Demand. *Journal of Agricultural Economics*. DOI: 10.1111/1477-9552.12248.

Alstadsæter, A., Jacob, M., Michaely, R. (2017). Do dividend taxes affect corporate investment?. *Journal of Public Economics*, 151: 74-83.

Angelsen, A., Brockhaus, M., Duchelle, A. E., Larson, A. M., Martius, C., Sunderlin, W. D., Verchot, L. V., Wong, G., Wunder, S. (2017). Learning from REDD+: a response to Fletcher et al.. *Conservation Biology*, 31 (3): 718-720.

Anjum. R. L., Mumford, S. D. (2017). Emergence and Demergence. In *Philosophical and Scientific Perspectives on Downward Causation*: Routledge: 334.

Anjum. R. L., Mumford, S. D. (2017). Mutual Manifestation and Martin's Two Triangles. In *Causal Powers*: Oxford University Press: 256.

Asioli, D., Aschemann-Witzel, J., Caputo, V., Vicchio, R., Annunziata, A., Næs, T., Varela, P. (2017). Making sense of the “clean label” trends: A review of consumer food choice behavior and discussion of industry implications. *Food Research International*, 99 (1): 58-71.

Aune, F. R., Bøeng, A. C., Kverndokk, S., Lindholt, L., **Rosendahl, K. E.** (2017). Fuel Efficiency Improvements: Feedback Mechanisms and Distributional Effects in the Oil Market. *Environmental and Resource Economics*, 68 (1): 15-45.

Aune, F. R., Golombek, R., Moe, A., **Rosendahl, K. E.**, Le Tissier, H. H. (2017). The future of Russian gas exports. *Economics of Energy & Environmental Policy*, 6 (2): 111-135.

- Aune, F. R., **Grimrud, K.**, Lindholt, L., **Rosendahl, K. E.**, Storrøsten, H. B. (2017). Oil consumption subsidy removal in OPEC and other Non-OECD countries: Oil market impacts and welfare effects. *Energy Economics*, 68 (October): 395-409.
- Aurland-Bredesen, K. J.** (2017). Too green to be good: the efficiency loss of the Norwegian electric vehicle policy. *Journal of Environmental Economics and Policy*, 6 (4): 404-414.
- Bloznelis, D.** (2017). Short-term salmon price forecasting. *Journal of Forecasting*, 37 (2): 151-169.
- Bos, A. B., Duchelle, A. E., **Angelsen, A.**, Avitabile, V., de Sy, V., Herold, M., Joseph, S., de Sassi, C., Sills, E. O., Sunderlin, W. D., Wunder, S. (2017). Comparing methods for assessing the effectiveness of subnational REDD+ initiatives. *Environmental Research Letters*: DOI: 10.1088/1748-9326/aa7032.
- Brønn, P. S., **Brønn, C.** (2017). Systems Thinking: A Method for Reducing Reputation Risk. *International Studies of Management and Organization*, 47 (3): 293-305.
- Böhringer, C., Bye, B., Fæhn, T., **Rosendahl, K. E.** (2017). Output-based rebating of carbon taxes in the neighbor's backyard. Competitiveness, leakage and welfare. *Canadian Journal of Economics*, 50 (2): 426-455.
- Böhringer, C., Bye, B., Fæhn, T., **Rosendahl, K. E.** (2017). Targeted carbon tariffs. Carbon leakage and welfare effects. *Resource and Energy Economics*, 50: 51-73.
- Böhringer, C., **Rosendahl, K. E.**, Storrøsten, H. B., (2017). Robust policies to mitigate carbon leakage. *Journal of Public Economics*, 149 (May): 35-46.
- Christensen, K. K., Liland, K. H., Kvaal, K., Risvik, E., Biancolillo, A., **Scholderer, J.**, Nørskov, S., Næs, T. (2017). Mining online community data: The nature of ideas in online communities. *Food Quality and Preference*, 62 (December): 246-256.
- Copeland, S. M.** (2017). On Serendipity in Science: Discovery at the Intersection of Chance and Wisdom. *Synthese*. DOI: 10.1007/s11229-017-1544-3.
- Debela, B. L.** (2017). Factors affecting differences in livestock asset ownership between male- and female-headed households in northern Ethiopia. *European Journal of Development Research*, 29 (2): 328-347.
- Fischer, C., Greaker, M., **Rosendahl, K. E.** (2017). Robust technology policy against emission leakage: The case of upstream subsidies. *Journal of Environmental Economics and Management*, 84 (July): 44-61.
- Fischer, C., **Guttormsen, A.**, Smith, M. D. (2017). Disease Risk and Market Structure in Salmon Aquaculture. *Water Economics and Policy*, 3 (2): 1650015.
- Gebremichael, M. H.** (2017). Implication of animal feed and water scarcity on labor allocation, food production and per capita food consumption in Tigray region, Ethiopia. *Journal of Economic Development*, 42 (4): 59-93.
- Gjølberg, O.** (2017). Oil Futures Revisited. In *Finance in Society: An Anthology in Honour of Thore Johnsen*: Cappelen Damm Akademisk: 420.
- Greaker, M., Heggedal, T.-R., **Rosendahl, K. E.** (2017). Environmental Policy and the Direction of Technical Change. *The Scandinavian Journal of Economics*. DOI: 10.1111/sjoe.12254.

- Guile, D., **Fosstenløyken, S. M.** (2017). Introduction to the special issue: knowledge dynamics, innovation and learning. *Industry and Innovation*, 25 (4): 333-338.
- Hartimo, M.** (2017). Husserl and Gödel's incompleteness theorems. *The Review of Symbolic Logic*, 10 (4): 638-650.
- Hartimo, M.** (2017). Husserl and Hilbert. In Synthese library, *Essays on Husserl's Logic and Philosophy of Mathematics*: Springer: 526.
- Hartimo, M.** (2017). Philosophie der Mathematik. In *Husserl-Handbuch*: Verlag J. B. Metzler: 365.
- Hartimo, M.** (2017). Phänomenologie und Mathematik. In *Husserl-Handbuch*: Verlag J. B. Metzler: 365.
- Haug, E. G.** (2017). The ultimate limits of the relativistic rocket equation. The Planck photon rocket. *Acta Astronautica*, 136 (July): 144-147.
- Haug, E. G.**, Hoff, H. (2017). Stochastic space interval as a link between quantum randomness and macroscopic randomness?. *Physica A: Statistical Mechanics and its Applications*, 493 (March): 400-409.
- Holden, S. T.**, Quiggin, J. (2017). Bounded awareness and anomalies in intertemporal choice: Zooming in Google Earth as both metaphor and model. *Journal of Risk and Uncertainty*, 54 (1): 15-35.
- Holden, S. T.**, **Tilahun, M.** (2017). The importance of Ostrom's Design Principles: Youth group performance in northern Ethiopia. *World Development*, 104 (April): 10-30.
- Jahn, H. E., Lileng, O. M., **Korhonen-Sande, S.** (2017). Hvordan håndterer norske mikrobryggerier samarbeidsrelasjoner med konkurrenter?. *Magma - Tidsskrift for økonomi og ledelse* (8): 71-78.
- Kraxner, F., Schepaschenko, D., Fuss, S., **Lunnan, A.**, Kindermann, G., Aoki, K., Dürauer, M., Schivdenko, A., See, L. (2017). Mapping certified forests for sustainable management - A global tool for information improvement through participatory and collaborative mapping. *Forest Policy and Economics*, 83 (October): 10-18.
- Kubberød, E.**, Pettersen, I. B. (2017). Exploring situated ambiguity in students' entrepreneurial learning. *Education + Training*, 59 (3): 265-279.
- Kubberød, E.**, Pettersen, I. B. (2017). The role of peripherality in students' entrepreneurial learning. *Education + Training*, 60 (1): 2-15.
- Liland, A., Tomkiv, Y., Oughton, D. H., **Navrud, S.**, **Romstad, E.**, Skuterud, A. L. (2017). The power of collaborative deliberation in stakeholder dialogue seminars. *Journal of Risk Research*. DOI: 10.1080/13669877.2017.1378247.
- Madsen, D. Ø.**, Storsveen, M., Klethagen, P., Stenheim, T. (2017). Lean i Norge: I ferd med å gå av moten?. *Økonomistyring & informatikk*, 32 (4): 309-330.
- Mumford, S. D.** (2017). Glimpse of Light. New Meditations on First Philosophy. Bloomsbury Academic. ISBN 9781474279482.
- Mumford, S. D.** (2017). Powers. In *Handbook of Mereology*: Philosophia Verlag GmbH: 629.
- Navrud, S.**, Strand, J. (2017). Valuing Global Ecosystem Services - What Do European Experts Say? Applying the Delphi Method to Contingent Valuation of the Amazon Rainforest. *Environmental and Resource Economics*. DOI: 10.1007/s10640-017-0119-6.

- Navrud, S.**, Lindhjem, H., Magnussen, K. (2017). Valuing Marine Ecosystem Services Loss from Oil Spills for Use in Cost-Benefit Analysis of Preventive Measures. In *Handbook on the Economics and Management of Sustainable Oceans*: Edward Elgar Publishing: 124-137.
- Nielsen, M. R.; Pouliot, M., Meilby, H., Smith-Hall, C., **Angelsen, A.** (2017). Global patterns and determinants of the economic importance of bushmeat. *Biological Conservation*, 215 (November): 277-287.
- Rickertsen, K.**, Gustavsen, G. W., Nayga, R. M. Jr. (2017). Consumer Willingness to Pay for Genetically Modified Vegetable Oil and Salmon in the United States and Norway. *Agbioforum*, 20 (2): 1-11.
- Rocca, E., Andersen, F.** (2017). How biological background assumptions influence scientific risk evaluation of stacked genetically modified plants: an analysis of research hypotheses and argumentations. *Life Sciences, Society and Policy*. DOI: 10.1186/s40504-017-0057-7.
- Rysstad, S., Aarset, B.** (2017). The Impact of Resource Protection on the Transformation of Property Regimes: The cases of Moose hunting and Cod fishing in Norway. *Environmental Policy and Governance*, 27 (1): 90-102.
- Rødseth, K. L.** (2017). Environmental regulations and allocative efficiency: application to coal-to-gas substitution in the U.S. electricity sector. *Journal of Productivity Analysis*, 47 (2): 129-142.
- Schjøll, A., **Alfnes, F.** (2017). Eliciting consumer preferences for credence attributes in a fine-dining restaurant. *British Food Journal*, 119 (3): 575-586.
- Tomic, M., **Alfnes, F.** (2017). Effect of Normative and Affective Aspects on Willingness to Pay for Domestic Food Products—A Multiple Price List Experiment. *Journal of Food Products Marketing*. DOI: 10.1080/10454446.2017.1323067.
- Veflen, N., Storstad, O., Samuelsen, B. M., Langsrud, S., Hagtvedt, T., Ueland, Ø., Gregersen, F. A., **Scholderer, J.** (2017). Food Scares: Reflections and Reactions. *International Journal on Food System Dynamics*, 8 (2): 155-164.
- Westgaard, S., Steen, M. G.** (2017). Is Beta Dead for Commodities?. *Journal of Investing*, 26 (4): 16-26.
- Worren, N. A. M.** (2017). The matrix as a transitory form: The evolution of FMC Technologies 2001–2016. *Journal of Organization Design*, 6 (13): 1-14.

Referee/redaktør for internasjonale vitenskapelige tidsskrift

Person:	Tidsskrift:
Aarset, B.	European Planning Studies Aquaculture and Fisheries
Alfnes, F.	Marine Policy Agricultural Economics Journal of Agricultural Economics Applied Economic Perspectives and Policy
Andersen, F.	Axiomathes
Angelsen, A.	PLOS One Forests Climate Policy Land Economics Climate Change Nature Sustainability Nature Climate Change Land Use Policy World Development American Journal of Agricultural Economics Journal of Environmental Economics and Management Forest Policy and Economics Ecology and Society Ecological Economics Conservation Biology Current Opinions in Environmental Sustainability Resource and Energy Economics Review of Agricultural, Food and Environmental Studies Journal of Forest Economics
Anjum, R. L.	Ratio Oxford University Press Studies in History and Philosophy of Science Inquiry: An Interdisciplinary Journal of Philosophy European Journal for Philosophy of Science Philosophical Quarterly Journal of Evaluation in Clinical Practice Philosophia Minds and Machines Theoretical Medicine and Bioethics
Copeland, S. M.	Proceedings of the Nova Scotian Institute of Science
Fosstenløyen, S.	Industry and Innovation Innovation: Organization & Management Magma

Person:	Tidsskrift:
Gjøllberg, O.	Resources Policy Utilities Policy Journal of Banking and Finance
Kjosavik, F.	Journal of Consciousness Studies Acta Biotheoretica
Kubberød, E.	Uniped
Ladegård, G.	International Journal of Human Resource Management European Journal of Business Review
Lunnan, A.	Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism Siberian Journal of Forest Science
Navrud, S.	Journal of Environmental Economics and Management Energy Economics Forest Economics Journal of Choice Modelling Transportation Research Part D: Transport and Environment Environmental Economics and Policy Studies Environmental and Resource Economics Land Economics Ecosystem Services Environmental Economics and Policy Studies
Rickertsen, K.	American Journal of Agricultural Economics European Review of Agricultural Economics Agricultural Economics
Romstad, E.	EuroChoices European Review of Agricultural Economics, Economics Bulletin Environmental Management Ecological Economics Environmental and Resource Economics
Rosendahl, K. E.	Environmental and Resource Economics Climatic Change The Energy Journal Energy Economics Journal of Environmental Economics and Management Nature Climate Change Strategic Behavior and the Environment Resource and Energy Economics
Scholderer, J.	Journal of Consumer Policy
Steen, M.	International Review of Financial Analysis Applied Financial Economics Journal of Commodity Markets Resources Policy Finance Research Letters Aquaculture Economics and Management

Person:

Tidsskrift:

Wæraas, A.

British Journal of Management
Business & Society
Nordiske organisasjonsstudier
Public Administration Review
Public Administration
Human Relations
Management Communication Quarterly

Populærvitenskapelige artikler

Populærvitenskapelig artikkel

Mittenzwei, K., **Pettersen, I., Romstad, E.**
En framtidrettet jordbruksmelding?.
Samfunnsøkonomen 131 (2): 22-28.

Rødseth, K. L., Schøyen, H., **Wangness, P. B.,**
Førsund, F. R.
Produktivitet og effektivitet i norske havner.
Status 2017- Skipstrafikk Godstransport Havn.
Kystverket.

Schøyen, H., Rødseth, K. L., **Wangness, P. B.,**
Førsund, F. R.
Samfunnsøkonomiske kostnader ved havnedrift.
Status 2017- Skipstrafikk Godstransport Havn.
Kystverket.

Kronikk

Aurland-Bredesen, K. J.

Vi må tenke nytt i møte med klimaendringer og
terrorisme. Forskning.no 2017.

Romstad, E., Mittenzwei, K.

Nye toner om avtalesystemet og inntekt. Nationen
2017.

Populærvitenskapelig foredrag

Alfnes, F.

Strømkunder på vandring. Markedskrafts seminar:
2017-04-26.

Kipperberg, G., **Navrud, S.,** Magnussen, K.,
Lindhjem, H.

Motivation and background for the seminar on
ecosystem service valuation for practical use.
Valuation of ecosystem services for practical use
in Norway and internationally: 2017-03-21 - 2017-
03-21.

Vale, P. H.

Globalisering - vil handel og internasjonal handel
forene eller splitte land og folk. Ski
Pensjonistakademi: 2017-03-02 - 2017-03-02.

Poster

Alem, H.

Source of Total Factor Productivity Change: an
empirical analysis of two-grain producing regions
in Norway. Agricultural Economics Society's 91st
annual conference: 017-04-24 - 2017-04-26.

Atsbeha, D. M., Kristofersson, D., Rickertsen, K.

It is not technical regress but sub-optimal scale.
Agricultural & Applied Economics Association
Annual Meeting: 2017-07-30 - 2017-08-01.

Foto: Shane Colvin

Doktoravhandlinger/-disputaser

Øyvind N. Handberg

Avhandling: “Lokal bruk og vern av skog: økonomiske felteksperimenter i Tanzania“

Hovedveileder: Arild Angelsen

Målet med avhandlingen var å bidra i den akademiske diskusjonen om den eksperimentelle metoden og om hva som er «god» naturbevaring. Avhandlingen ønsket også å bidra til bedre evalueringer av naturbevaringsprosjekter og tiltak, og spesielt til at økonomiske felteksperimenter blir en integrert del av evalueringen.

Resultatene viser at deltakernes atferd i eksperimentene korresponderer godt med deres egne rapporter om hvordan de bruker skogen.

Økonomiske felteksperimenter ser ut til å ha potensiale som komplementær konsekvensevaluering av tiltak, også før tiltaket blir iverksatt. Eksperimentene kan tilpasses den spesifikke settingen, og kan teste mekanismer i tiltaket eller gjøre mer helhetlige vurderinger. Siden det er et eksperiment, har evalueringen liten effekt på de involverte.

Torun Fretheim

Avhandling: “Fire essay om råvarepriser og risiko “

Hovedveileder: Marie Steen

Bi-veileder: Ole Gjølberg

Norge er en råvareavhengig økonomi, og internasjonalt har interessen for råvaremarkeder, priser og risiko økt med stigende og til dels svært volatile råvarepriser. Fretheims avhandling undersøker hvilke faktorer som driver prisendringer og risiko i globale råvaremarkeder, og gir et bidrag til diskusjonen om hvordan man kan sikre moderate og stabile priser på essensielle råvarer som mat og energi.

Fretheims arbeider støtter den tradisjonelle oppfatningen om at priser i landbruket hovedsakelig påvirkes av sjokk på tilbud og etterspørselssiden, slik som ugunstig vær eller dramatiske politiske hendelser. Dette er et viktig bidrag til debatten rundt priser og prisvariasjon i råvaremarkeder.

Arnar Mar Buason

Avhandling: "Tid og Penger: En studie av Innkjøpsbeslutninger "

Hovedveileder: Kyrre Richertsen

Bi-veileder: Dadi Kristofferson

Avhandlingen inneholder fem artikler om forbrukeratferd. Et gjennomgående tema er at forbruket av en vare avhenger av to beslutninger. For det første hvor ofte blir varen kjøpt? For det andre hvor mye blir kjøpt hver gang?

Ulike faktorer kan være viktige for hver av disse to beslutningene, og dette har betydning for hvordan man bør markedsføre varen. Det blir utviklet teoretiske og empiriske modeller for å analysere disse to beslutningene. Modellene blir brukt til å analysere dagligvaremarkedet for fisk i Frankrike i fire av artiklene. I den femte artikkelen analyseres bruken av et naturområde på Island ved en tilsvarende modell.

Fredrik Andersen

Avhandling: "Et forsvar av Kants a priori og Keplers vitenskapsfilosofi i lys av moderne rom-tidsfysikk"

Hovedveileder: Rani Lill Anjum

Bi-veiledere: Arnt Myrstad og Stephen Mumford

I denne avhandlingen argumenterer Andersen for at det relativistiske romtidsbegrepet er problematisk og at det finnes kritikkverdige ledd både i Einsteins opprinnelige beskrivelser av sin teori, og i de moderne fremstillingene. I hovedsak rettes kritikken mot Einsteins begrep om «praktisk-rigide måleinstrumenter» som fungerer annerledes enn alle andre fysiske gjenstander.

Andersen konkluderer med at det er fullt mulig å bevare både den Kantianske forestillingen om syntetisk a priori argumenter, og dermed også Euklidsk geometri som modell for rommet, samtidig som man redegjør for alle relevante data. Videre argumenteres det for at en slik teori er å foretrekke fremfor Einsteins spesielle relativitetsteori.

Avhandlingen viser at det ikke finnes noe hardt skille mellom filosofi og vitenskap i og med at vitenskapelig teori har i seg filosofiske elementer. I enkelte tilfeller, slik som i rom-tids filosofien, er det nyttig å trekke ut de filosofiske elementene og debattere disse eksplisitt og innenfor rammen av akseptert filosofisk debatt.

Bi-veileder på phd-avhandlinger ved andre universiteter eller fakulteter ved NMBU

Vitenskapelige ansatte ved Handelshøyskolen har vært bi-veiledere for følgende phd-studenter i 2017:

Vitenskapelig ansatt:	Phd-student:	Tittel på phd-avhandling:	Universitet:
Alfnes, F.	Heller, M.	Economic incentives in household waste management; just a waste? A relational approach to agents and structures in household waste sorting	Fakultet for landskap og samfunn, NMBU
Angelsen, A.	Trædal, L. T.	How not to cut down a tree: A comparative study of forest policies, livelihoods and land use in Vietnam	Fakultet for landskap og samfunn Institutt for internasjonale miljø- og utviklingsstudier (Noragric), NMBU
Rosendahl, K. E.	Shiyu, Y.	Automobile in Transition: An Economic and Environmental Analysis of Policies for Reducing CO2 Emissions from Transport	Norges handelshøyskole (NHH)

Opponentoppdrag ved andre universiteter

Person:	Universitet:
Alfnes, F.	Københavns Universitet, Danmark
Angelsen, A.	Handelshögskolan, Göteborgs universitet, Sverige
Navrud, S.	Free University, Nederland Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU), Norge University of Pretoria, Sør-Afrika
Rickertsen, K.	Københavns Universitet, Danmark

Foto: Shane Colvin

Masteroppgaver

Det var 92 studenter som leverte sin masteroppgave ved Handelshøyskolen i 2017.

Masterstudentene fordelte seg på programområdene slik: Økonomi og administrasjon (ØA): 58, Samfunnsøkonomi (ECON): 16, Entreprenørskap og innovasjon (EI): 17, Industriell økonomi (M-IØ): 1.

Navn	Studieprogram	Tittel	Veileder(e)
Aamlid, Geir Osmund	M-EI	Backshoring Manufacturing - A Norwegian Perspective	Lunnan, A.
Aanensen, Miriam Malen	M-ØA	When tourist flows cause flooding: the economics of overcrowding	Angelsen, A.
Aase-Mæland, Anne	M-ØA	Medlemsutvikling i Norges Bondelag 1965-2016	Rysstad, S.
Aasum, Remi & Tesfu, Philmon Josef	M-ØA	TDABC - Et mulig verktøy som beslutningsgrunnlag for produksjonsbedriften Glomma Papp	Kristiansen, G.
Alvær, Tina Andersen	M-ECON	Forsikring mot boligprisfall	Romstad, E.
Andersen, Ina Elisabeth Liltvedt & Piperud, Madelen Huuse	M-ØA	Konfidensiell oppgave	Christoffersen, K.
Andvin, Andreas Høydahl	M-ØA	SAP hos ABC - Et translasjonsteoretisk perspektiv på opplæringen i et ERP-system	Wæraas, A.
Ardebili, Aida Tabarrok	M-ECON	Iranian Seafood Consumers' Willingness to pay for fresh fish	Rickertsen, K.
Bjerknes, Martin	M-ØA	Karakterer på jobb: En kvalitativ studie av ansattes opplevelser	Wæraas, A.
Bjørge, Tatyana	M-ØA	Risikostyring i innovasjonsprosesser i Bærum kommune	Kristiansen, G.
Blom, Veronika Brennhovd	M-ECON	An analysis of consumer characteristics, consumer attitudes, and consumption of vegetables, fruits and berries	Rickertsen, K.
Brenna, Maja	M-EI	Information Sharing and Market Orientation in Direct Supply Chains. A Case Study of Direct Trade in the Tea Industry	Kubberød, E.
Bye, Andreas Liland & Nossen, Kine	M-EI	Entreprenøriell læring i et akademisk entreprenørskapsperspektiv - en kvalitativ studie av entreprenøriell kompetanseutvikling	Kubberød, E.
Bødtger, Anders Sørling & Førsvoll, Stig Gabrielsen	M-ØA	Fossil eller fornybar: En prosjektanalyse av internt transport for Moss Havn KF	Bengtsson, J.

Navn	Studieprogram	Tittel	Veileder(e)
Bøe, Benedikte Frium & Schrøder, Henrikke Helene	M-ØA	Konfidensiell oppgave	Worren, N.
Datsenko, Ruslana	M-ECON	Policy shifts and stock market: Lessons from the US and China	Angelsen, A.
Deribew, Habtu Nigus	M-ECON	Risks and Returns of Green Bonds	Bergland, O.
El Morabet, Nabil & Hussain, Irtaza	M-ØA	Prediksjon av ekstreme prisobservasjoner på Nord Pool	Westgaard, S.
Elisenberg, Stian	M-ØA	Is nuclear power viable as an energy source for reducing CO2 emission in the European electricity markets?	Bye, T.
Engebretsen, Jonas	M-ØA	Analyse av unormal kursendring ved annonsering av oppkjøp på Oslo Børsen	Kristiansen, G.
Erlandsen, Tonje & Vedø, Bjørn Oskar	M-ØA	Konfidensiell oppgave	Kohonen-Sande, S.
Essammah, Caroline	M-ØA	Konfidensiell oppgave	Bengtsson, J.
Fjeld, Mari & Koren, Gina Aas	M-ØA	Bekjempelse av arbeidslivskriminalitet- En beskrivelse av samarbeidet mellom Oslo Akrim-senter og linja i Skatt øst	Worren, N.
Furuseth, Ingvild Skumlien	M-ØA	Miljøkostnader knyttet til akvakultur i Hardangerfjorden - miljøavgift for fremtiden?	Rosendahl, K. E.
Ghuri, Abrar Akram	M-IØ	Impact of Domestic M% A on Acquirer Shareholder's Equity: Evidence from Oslo Stock Exchange	Kristiansen, G.
Grindheim, Ragna	M-ØA	Konfidensiell oppgave	Kohonen-Sande, S.
Grøv, Ann-Therese	M-ØA	Hvilke faktorer forklarer valg av kapitalstruktur i norsk melkeproduksjon?	Pettersen, I.
Haneborg, Susann	M-EI	Designkompetanse og innovasjon: en kvalitativ casestudie av hvordan bedrifter tilrettelegger for bruk av designkompetanse	Fosstenløyken, S.
Hauge, Oda	M-ECON	Kjøttforbruk og klima: Effektene av en klimaavgift på kjøtt	Rosendahl, K. E.
Hol, Karoline	M-HV	Betydningen av grovførkvalitet på lønnsomheten i melkeproduksjon	Romstad, E.
Holte, Nils Kristian	M-EI	Open Innovation in large good-producing companies in Norway: A comparative case study of Consumer Involvement	Fosstenløyken, S.
Holthe, Trond Håkon	M-EI	En attraktiv kommune	Aarset, B.
Ingjeringen, Erik	M-ØA	I hvilken grad forklares selskapets lønnsomhet gjennom selskapsspesifikke faktorer som strategi, bruk av interne ressurser og virksomhetsorganisering?	Kristiansen, G.

Navn	Studieprogram	Tittel	Veileder(e)
Islam, Md. Nurul	M-ECON	Environmental Damage Cost of Renewable Electricity Production: Hydroelectricity	Bergland, O.
Iversen, Mathias Adrian & Vindedal, Kjetil	M-ØA	Bitcoins verdi i diversifiserte porteføljer: En Out-of-Sample studie	Haug, E.
Jacobsen, Fredrik	M-ØA	Modelling the Return Distribution of Salmon Farming Companies	Steen, M.
Kjelsaas, Pia Elisabeth Solheim	M-EI	Eksisterende kunnskap og nye muligheter: En casestudie av organisert innovasjon i en etablert cateringbedrift	Aarset, B.
Kjelsås, Pia	M-EI	Eksisterende kunnskap og nye muligheter - En casestudie av organisert innovasjon i en etablert cateringbedrift	Aarset, B.
Kjølbjerg, Kristin & Bleivik, Signe Bøhn	M-EI	IPR-strategi i oppstartsbedrifter	Lunnan, A.
Kontny, Carl-Frederik	M-ECON	The road to meeting Norway's non ETS Climate goal in 2013	Rosendahl, K. E.
Kouabache, Mounir & Wøllo, Håkon	M-ØA	Innrulling i OBX-indeksen: Avkastning og Risiko	Haug, E.
Kverneng, Linda Engebakken & Byre, Ida	M-ØA	Investing in Alternative Energy Companies : An analysis of risk, return, and the price drivers for solar, wind, hydro and nuclear power companies through exchange traded funds	Gjølbjerg, O. & Steen, M.
Lamer, Kristine & Vike, Linn Frostad	M-ØA	Konfidensiell oppgave	Kohonen-Sande, S.
Liabø, Ingrid-Helen	M-EI	Samspeilet mellom CSR og innovasjon - En casestudie av Hermes AS	Aarset, B.
Lien, Fredrik	M-ØA	Aggregering av distribusjonslager - Kostnadsbesparelser ved samlokalisering	Christoffersen, K.
Mathisen, Kaja Irene	M-ECON	Betalingsvillighet for fellesgoder blant turister i Lofoten	Angelsen, A.
Mellingen, Torstein Nyhammer	M-ØA	En begivenhetsstudie av laksesektoren på Oslo Børs i perioden 2012-2016: Kvartalsresultat vs. Analytikernes forventninger	Gjølbjerg, O. & Steen, M.
Menmi, Rebin & Edvardsen, Tom André	M-ØA	Konfidensiell oppgave	Bengtsson, J.
Mikkelsen, Heidi	M-ØA	Om arbeidsmarkedet for funksjonshemmede i Norge- Hvilke rom finnes for forbedringer	Vale, P. H.
Nawaz, Sobia	M-ØA	Norwegian Executives; Leaders or Managers	Wæraas, A.
Nervik, Ida Mathilde	M-ØA	Samordning på tvers av sektorer og nivåer innenfor beredskapsledelse i Østfold	Worren, N.

Navn	Studieprogram	Tittel	Veileder(e)
Nguyen, Phuong Linh Thi	M-ØA	Negativ dulting for profitt: En casestudie av topp 10 strømvavtaler på Forbrukerrådet's strømprisportal	Alfnes, F.
Nguyen, Thi Bao Ngoc	M-ECON	Privatization of Vietnamair lines; A successful Reform or a timid Policy Step	Garcia, R.J.
Pedersen, Birger Solfjeld	M-ECON	Hvordan påvirker vind- og solkraftproduksjon prisvolatiliteten i det nordiske kraftmarkedet?	Bergland, O.
Rehman, Jan & Azouaghe, Badr	M-ØA	Hvordan har avkastning og risikoen vært for grønne børsnoterte fond og hva er prisdriverne?	Gjølbberg, O. & Steen, M.
Rødsrud, Camilla Andersen	M-EI	Kompetent kapital fra innsiden – en analyse av entreprenørens, engleinvestorens og venturekapitalistens perspektiv	Kohonen-Sande, S.
Sadeghi, Arezou & Hibout, Auatf	M-ØA	Firm-specific Risk Factor Analysis of Renewable Energy Stocks	Westgaard, S.
Sem, Ingvild Vestre	M-ØA	Holdninger til Grønn skattekommissjons foreslåtte klima- og miljøavgifter	Rosendahl, K. E.
Shi, Yankun	M-ECON	Economic Analysis of Arbitrage Values: A Case of Norwegian Pumped Hydroelectricity Storage Project to Germany	Bergland, O.
Skau Jakobsen, Amalie	M-ECON	Fôr for melkekuar?	Rysstad, S.
Solheim, Marius Bjørvik	M-ØA	Sosialt ansvarleg indeksfondsforvaltning - betre lønsemnd eller berre etisk?	Romstad, E.
Solstad, Ingrid Haider & Ellingsen, Karen Anniken	M-ØA	Ringvirkingsanalyse av sjømatsektoren i Rogaland	Guttormsen, A.
Steen, Birte Mari	M-ØA	Effektivitets- og produktivitetsanalyse av NorEngros-kjeden	Pettersen, I.
Stene, Eirin	M-ØA	Homo economicus på NMBU? - En komparativ studie av økonomistudenter og ikke-økonomistudenter	Holden, S. T.
Stensrud, Eirik Brandt & Rein, Øyvind Arnesen	M-EI	Er salgskunnskaper en avgjørende faktor for å bli en suksessfull entreprenør?	Lunnan, A.
Stokken, Vilde	M-ØA	Konfidensiell oppgave	Aarset, B.
Strømme, Ida Kristine	M-ØA	Strategi i praksis for Bamsrudlåven AS, en familiebedrift	Kristiansen, G.
Tangen, Eirill Aastorp	M-ECON	Does carbon pricing really work? An emperial evaluation of Co2 emission on both the Norwegian continental shelf and the UK continetal shelf	Rosendahl, K. E.
Thorhus, Filip André	M-EI	Validert Entreprenøriell Læring – En kvalitativ studie av Lean Startup metoden i det norske gründermiljøet	Fosstenlökken, S.

Navn	Studieprogram	Tittel	Veileder(e)
Tokat, Emine Selen	M-ECON	Norway's Aid-for-Trade Allocation: Is It Based on Recipient Countries' Needs and Policy Merits, or Norway's Trade Interests?	Garcia, R.J.
Trollvik, Petter	M-ØA	Hva driver boligprisene i Oslo? Har vi en boligprisboble	Kristiansen, G.
Twea, Pakwanja Desiree	M-ECON	Market Liberalization and Spatial Market Integration: The case of Malawian maize Markets	Holden, S. T.
Vatten, Klara	M-EI	Ambidekster innovasjonsledelse: En kvalitativ studie av lederes praktisering av overganger mellom utforskende og utnyttende innovasjonsstrategier	Fosstenløkken, S.
Yttri, Robert & Bergman, Martine Norén	M-ØA	Er økt krav til egenkapital et hensiktsmessig verktøy for å bekjempe en boligboble og høy privat gjeld	Vale, P. H.
Åmlid, Geir Osmund	M-EI	Backshoring Manufacturing – A Norwegian Perspective	Lunnan, A.

Foto: Shane Colvin

Undervisning

I løpet av 2017 ble det produsert 837,5 studiepoeng ved Handelshøyskolen. Disse ble produsert i løpet av 100 kursene som ble tilbudt på de forskjellige studieretninger og fagprofiler. "Antall studenter" er antall studenter som tok eksamen.

Emnekode	Emnenavn	Studiepoeng	Antall studenter	Lærer
AOS120	Markedsføring	5	83	Alfnes, F
AOS130	Innføring i organisasjonsteori	5	160	Wæraas, A.
AOS230	Organisasjons- og ledelsespsykologi	5	171	Worren, N.
AOS234	Studenter i ledelse - Spesialkurs for tillitsvalgte studenter	10	19	Rysstad, S.
AOS237	Foretaksstrategi	10	61	Korhonen-Sande, S.
AOS240	Samfunnsvitenskapelig metode	5	148	Løland, T. M.
AOS320	Institusjonelle perspektiver på organisasjoner	5	27	Rysstad, S.
AOS332	Dynamisk strategi	10	18	Brønn, C.
AOS333	Organisasjonsteori	5	7	Wæraas, A.
AOS334	Organisering av virksomheter (organisasjonsdesign)	5	16	Wæraas, A.
AOS335	Organisasjonsendringer	10	38	Wæraas, A.
AOS336	Omdømmeledelse	5	29	Wæraas, A.
AOS337	Ledelse i moderne kunnskapsorganisasjoner	5	25	Worren, N.
AOS338	Strategisk HRM	5	18	Worren, N.
AOS340	Kvalitativ metode	5	109	Wæraas, A.
BUS100	Grunnleggende bedriftsøkonomi	5	357	Alstadsæter, A./
BUS110	Eksterntregnskap	10	110	Sanne, N.
BUS112	Elektronisk regnskapsføring	5	43	Østby, B. J.
BUS133	Excel for økonomer	5	179	Christoffersen, K.
BUS160	Skatterett for økonomer	5	79	Eilertsen, D.
BUS200	Anvendt foretaksøkonomi	5	32	Sanne, S.
BUS204	Introduksjon til atferdsøkonomi	5	24	Alfnes, F
BUS210	Driftsregnskap og budsjettering	10	140	Bengtsson, J.
BUS215	Årsregnskap	10	49	Eilertsen, J.
BUS216	Årsregnskap - spesielle regnskapsemner	5	29	Schwencke, R.
BUS217	Regnskapsorganisering, regelverk og etikk	5	30	Enger, K. J.
BUS218	Offentlig regnskap og budsjettering	5	11	Pedersen, A.
BUS220	Finansiering og investering	10	143	Henriksen, T. E. S.
BUS230	Operasjonsanalyse	10	68	Steen, M.
BUS240	Vareproduksjon og logistikk	10	46	Christoffersen, K.
BUS260	Skatte- og avgiftsrett	10	36	Eilertsen, D.
BUS271	Idé og forretningsutvikling	5	13	Kubberød, E.
BUS280	Privat- og næringsforsikringer	5	14	Loen, R.
BUS305	Strategiutvikling	5	77	Korhonen-Sande, S.
BUS310	Strategiimplementering og prestasjonsmåling	5	43	Korhonen-Sande, S.
BUS313	Lønnsomhetsanalyser og vekststrategier	10	62	Berg, T.

Emnekode	Emnenavn	Studiepoeng	Antall studenter	Lærer
BUS314	Virksomhetsstyring	5	42	Gaudernack, J.
BUS315	Foretaksfinans og verddivurdering	10	47	Kristiansen, G.
BUS320	Empiriske analyser av finans- og varemarkeder II	7,5	10	Westgaard, S.
BUS321	Empiriske analyser av finans- og varemarkeder - teoridel	5	42	Westgaard, S.
BUS322	Finansielle investeringer og risikostyring	10	68	Gjøølberg, O.
BUS323	Energi- og råvaremarkedsanalyse	10	44	Guttormsen, A./ Gjøølberg, O./ Steen, M.
BUS324	Opsjoner, derivater og risikostyring	10	38	Kristiansen, G.
BUS325	Obligasjoner, swapper og andre renteinstrumenter	10	45	Kristiansen, G.
BUS332	Beslutningsanalyse og kapitalbudsjettering	10	41	Bengtsson, J.
BUS340	Integrert logistikk	10	34	Christoffersen, K.
ECN100	Innføring i samfunnsøkonomi	5	26	Vale, P. H.
ECN101	Samfunnsøkonomi for miljø og utvikling	10	48	Øygard, R. A.
ECN102	Innføring i matematikk for økonomer	10	134	Sommervoll, D. E.
ECN110	Innføring i mikroøkonomi	5	169	Wik, M.
ECN120	Innføring i makroøkonomi, del I	5	157	Romstad, E.
ECN122	Innføring i makroøkonomi, del II	5	96	Romstad, E.
ECN140	Økonomisk historie	5	34	Ekberg, E.
ECN170	Miljø- og ressursøkonomi	5	89	Navrud, S.
ECN201	Econometrics	10	29	Rickertsen, K.
ECN202	Innføring i økonometri	5	56	Frode, A.
ECN210	Mikroøkonomi II - Konsument, produsent, marked og velferd	10	94	Wik, M.
ECN211	Mikroøkonomi II - Institusjoner, spill og markedssvikt	10	75	Rosendahl, K. E.
ECN222	Makroøkonomi II	10	30	Øygard, R. A.
ECN230	Internasjonal økonomi	10	15	Garcia, R. J.
ECN260	Landbrukspolitikk	10	28	Rysstad, S.
ECN263	Matvaremarkeder og politikk	5	12	Pettersen, I.
ECN271	Samfunnsøkonomisk prosjektanalyse og verdsetting av miljøgoder	10	27	Navrud, S.
ECN280	Energiøkonomi	10	33	Rosendahl, K. E.
ECN301	Økonometrisk metode	10	29	Bergland, O.
ECN302	Mathematics for Economists	5	45	Rickertsen, K.
ECN303	Statistiske metoder for politikkvirkninger	5	13	Holden, S. T.
ECN304	Adferds- og eksperimentell økonomi	10	14	Alfnes, F.
ECN305	Forskningsmetode i samfunnsøkonomi	5	22	Angelsen, A.
ECN311	Microeconomics III	10	25	Rickertsen, K.
ECN312	Industri- og markedsstruktur	5	22	Bergland, O.
ECN320	Makroøkonomi III	10	19	Garcia, R. J.
ECN352	Fattigdom	10	37	Angelsen, A.
ECN371	Miljøøkonomi	10	18	Romstad, E.
ECN372	Klimaøkonomi	10	23	Rosendahl, K. E.
ECN380	Energimarkeder og regulering	10	19	Bergland, O.
ECN410	Mikroøkonomisk teori	10	8	Bergland, O.
ECN450	Utviklingsøkonomi: Metoder og analyse	20	1	Holden, S. T.

Emnekode	Emnenavn	Studiepoeng	Antall studenter	Lærer
INN200	Økonomistyring	5	39	Sanne, N.
INN210	Nyskaping	5	24	Kubberød, E.
INN220	Entreprenørskap i praksis	15	24	Kubberød, E.
INN310	Industrielle rettigheter	5	31	Wergeland, I./ Arnhoff, V.
INN330	Internship (20 stp.)	20	1	Fosstenløyen, S./ Kubberød, E.
INN331	Internship (10 stp.)	10	15	Kubberød, E.
INN370	Innovasjon i samspill: politikk, organisasjon og aktører	10	31	Fosstenløyen, S.
INN410	Intellectual Property Rights (IPR) and Innovation	5	1	Scholderer, J.
M30-ECON	Masteroppgave	30	18	Romstad, E.
M30-EI	Masteroppgave	30	16	Kubberød, E.
M30-ØA	Masteroppgave	30	60	Kristiansen, G.
PHI100	Examen philosophicum	10	500	Kvilhaug, T. /Leirfall, A.
PHI101	Examen philosophicum - seminarversjon	10	132	Kvilhaug, T. /Leirfall, A.
PHI102	Examen philosophicum - Engelsk versjon	10	40	Anjum, R. L.
PHI201	Biovitenskap, etikk og miljøfilosofi	5	36	Kjosavik, F.
PHI301	Bedriftens samfunnsansvar - etikk for næringslivet	5	32	Kvilhaug, T.
PHI302	Kausalitet og vitenskap	5	13	Anjum, R. L.
PHI401	Forskningsetikk og vitenskapsfilosofi I	5	71	Kvilhaug, T.
PHI403	Kausalitet og vitenskap	10	4	Anjum, R. L.
SPE-M-ECON	Spesialpensum	5	1	Angelsen, A.
SPE-M-EI	Spesialpensum	5	1	Lunnan, A.
SPE-PHD-HH	Spesialpensum	5	1	Steen, M.
Totalt antall studiepoeng/ antall studenter		837,5	5463	

ISBN: 978-82-575-1255-2

Foto omslag: Shane Colvin

Norges miljø- og
biovitenskapelige
universitet

Postboks 5003
NO-1432 Ås
67 23 00 00
www.nmbu.no

Handelshøyskolen, NMBU
Postboks 5003, 1432 Ås
67 23 11 00
www.nmbu.no/hh